

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

2018

Michaela Vráblíková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Michaela Vráblíková

Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedení pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18. 6. 2018

Michaela Vráblíková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce Prof. PhDr. Evě Šmelové, Ph.D. za vstřícnost, cenné rady a odborné vedení práce. Dále děkuji ředitelce mateřské a základní školy a rodičům dětí, bez kterých by empirická část diplomové práce nebyla realizovatelná.

Obsah

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	8
1.1 Předškolní vzdělávání v kontextu platné legislativy.....	8
1.2 Osobnost dítěte v předškolním věku.....	8
1.2.1 Motorický vývoj.....	9
1.2.2 Kognitivní vývoj	10
1.2.3 Emocionální a sociální vývoj	12
1.3 Vzdělávání a výchova v mateřské škole	14
1.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	16
2 VSTUP DÍTĚTE DO ŠKOLY	18
2.1 Školní zralost	18
2.2 Školní připravenost	19
2.3 Znaky školní zralosti a připravenosti.....	20
2.3.1 Tělesný vývoj a zdravotní stav	20
2.3.2 Kognitivní vývoj	22
2.3.3 Emocionální a sociální zralost	27
3 PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA VSTUP DO ŠKOLY	29
3.1 Rodina a její výchovný vliv	29
3.2 Výchova v mateřské škole	30
4 ŠKOLNÍ NEZRALOST A NEPŘIPRAVENOST	32
4.1 Přípravné třídy	32
4.2 Odklad povinné školní docházky.....	33
5 PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA.....	34
5.1 Pedagogická diagnostika v mateřské škole.....	34
5.1.1 Pozorování.....	34
5.1.2 Rozhovor	35
5.1.3 Dotazník	35
5.1.4 Analýza výkonů činností.....	35
5.1.5 Test.....	35
5.2 Pedagogická diagnostika školní zralosti u zápisu do základní školy.....	36
6 EMPIRICKÁ ČÁST	38

6.1 Metodologie a organizace výzkumu	39
6.1.1 Metody výzkumného šetření	39
6.1.2 Výzkumný vzorek	39
6.1.3 Časová organizace výzkumu	39
6.1.4 Charakteristika místa šetření	39
6.2 Oblasti zkoumání	40
6.2.1 Řeč a komunikační dovednosti	40
6.2.2 Grafomotorika	40
6.2.3 Hrubá motorika	41
6.2.4 Vnímání prostoru.....	41
6.2.5 Vnímání času.....	41
6.2.6 Sluchové vnímání.....	42
6.2.7 Základní matematické představy.....	42
6.2.8 Zrakové vnímání	42
6.3 Pedagogické diagnostiky	43
7 DISKUZE	74
8 ZÁVĚR.....	78
Seznam použité literatury a pramenů	80
Seznam použitých zkratk	83
Seznam použitých příloh	84

ÚVOD

Vstup dítěte do školy je velkým mezníkem v jeho dosavadním životě, mění se řád a nastávají povinnosti dítěti a především celé rodině. V současné době jsou na děti kladeny velké nároky a s tím i spojený nástup do školy, dnešní rodiče nemají kvůli časově náročnému zaměstnání na dítě tolik času. Dítě tráví ve škole většinu svého času, proto je důležité, aby dítě bylo ve škole šťastné, a s tím souvisí i příprava na školu. Systematickou přípravu na školu zahajují svou přípravou učitelky s dětmi v mateřské škole. Následná připravenost nástupu k povinné školní docházce se zjišťuje při zápisu. Problematiku připravenosti dětí k zahájení školní docházky jsem si vybrala z toho důvodu, že je velice probíráno téma školních odkladů a povinné předškolní výchovy.

Cílem mé diplomové práce je zhodnotit problematiku připravenosti předškolních dětí na zahájení povinné školní docházky a výzkumem zjistit, v jaké oblasti je dítě připravené či nepřipravené.

Diplomová část je členěna do osmi kapitol. Část teoretická zahrnuje pět kapitol. V empirické části je shrnuto výzkumné šetření, které jsem prováděla.

V první kapitole se zabývám současnou legislativou, rámcovým vzdělávacím programem. Popisuji osobnost dítěte předškolního věku v oblasti motorického, kognitivního, řečového, emocionálně-sociálního vývoje a hry.

Ve druhé kapitole se soustředím na vstup dítěte do školy a pojmy školní připravenost a školní zralost. Pochopení těchto pojmů je důležité pro pochopení celé problematiky. Přípravou dítěte na vstup do školy se zabývám ve třetí kapitole. Popisuji zde znaky školní připravenosti, jako jsou tělesný a zdravotní stav, kognitivní vývoj v oblasti řeči, sluchové, zrakové, prostorové vnímání, vnímání času, základy matematických představ, emocionální a sociální zralost, pracovní předpoklady, sebeobsluha.

Ve čtvrté kapitole se zabývám školní nezralostí a nepřipraveností na zahájení školní docházky a odkladem povinné školní docházky, přípravnými třídami.

Poslední kapitola teoretické části pojednává o pedagogické diagnostice předškolního dítěte. Jaké způsoby diagnostik používají učitelky MŠ a učitelky ZŠ při zápisu.

Šestá kapitola je část empirická, kde se věnuji vlastnímu šetření. Z diagnostik deseti případových studií, které se skládají z osobní a rodinné anamnézy a shrnutí výsledků z jednotlivých dílčích oblastí, stanovujeme závěry, zda jsou děti připravené či nepřipravené na zahájení povinné školní docházky.

V sedmé kapitole jsou odpovědi na problémové otázky, které jsem si stanovila. Poslední kapitolou je závěr.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 Předškolní vzdělávání v kontextu platné legislativy

Předškolní vzdělávání musí probíhat v souladu s principy kurikulární reformy zformulované v Národním programu rozvoje vzdělávání, tzv. Bílé knize, a je zakotveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školském zákoně). Státní úroveň kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Počáteční vzdělávání jako celek vymezuje Národní program. Závazné rámce pro jednotlivé etapy vzdělávání vymezují RVP. Pro předškolní vzdělávání je určující Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV). Školní úroveň vymezují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). RVP PV předkládá společný rámec, který musíme zachovat a který nám ukládá hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku. Dle RVP PV si každá škola realizuje svůj vlastní ŠVP.

Novela školského zákona zákon č. 178/2016 Sb. zavádí s účinností od září 2017: *„Povinné předškolní vzdělávání a zavádí individuální vzdělávání dětí jako možnou alternativu plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. Dítě, které dosáhne pěti let do měsíce září, musí nastoupit v následujícím školním roce k povinnému školnímu vzdělávání, tato novela zákona vstoupila v účinnost od 1. ledna 2017. S tímto se zavádí i povinnost vypsání zápisu k povinnému předškolnímu vzdělávání. Zápis k předškolnímu vzdělávání musí být vypsán mateřskou školou (dále jen MŠ) ve stanoveném období tj. prvních 14 dní v měsíci květnu. Od září roku 2017 je také zaváděno přednostní přijímání čtyřletých dětí, které jsou v dané spádové oblasti dané mateřské školy. Mateřská škola musí přijmout přednostně všechny děti starší čtyř let ze spádové oblasti do naplnění kapacity mateřské školy, pouze v případě nedostatečné kapacity budou mít přednost děti pětileté přijímané k povinnému předškolnímu vzdělávání.“*

1.2 Osobnost dítěte v předškolním věku

V této kapitole se budu snažit charakterizovat dítě předškolního věku.

Předškolní věk označujeme obdobím od narození až po vstup do školy. Toto pojetí má široký význam pro plánování výchovných a sociálních opatření pro děti před zahájením povinné školní docházky. Na druhou stranu to nese úskalí ve srovnávání dětí v batolecím

věku a dětmi mezi třetím a šestým rokem života. Je potřeba tedy pojednávat o předškolním období zvláště a všimnout si jeho charakteristických rysů (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

P.Říčan (1990, s.131) hovoří o předškolním věku jako o *období, kdy se kladou základy socializace. Tělesný i duševní vývoj je v předškolním věku už pomalejší, takže můžeme zabrat do jedné kapitoly celé tři roky – od třetích do šestých narozenin.*

Období šestého věku je rozsáhlé změnami a posuny ve vývoji. Vývojovými změnami prochází oblast tělesná, duševní, citová a sociální (J. Klégrová, 2003).

V předškolním období jsou tělesné aktivity důležité pro zapojení dětí do společných činností (J. Šmardová, V. Bednářová, 2015).

1.2.1 Motorický vývoj

Tělesné individuální rozdíly v předškolním věku mají velký význam, větší a silnější dítě má větší šanci obstát v dětském kolektivu, snadněji se dostává do vedoucích rolí. V tomto věku se postava protahuje, končetiny se prodlužují, hlava se v poměru k tělu zmenšuje. Vodítkem, kde si můžeme ověřit, zda se dítě vyvíjí správně vzhledem ke svému věku, je tzv. filipínská míra (jde o poměr paže k velikosti hlavy). Dítě si přes vzpřímenou hlavu dosáhne na ušní lalůček (P. Říčan, 1990).

Tříleté dítě udrží bez problému rovnováhu, udrží se ve stoje na jedné noze, bez problému kopne do míče, zvládá chůzi popředu i pozpátku (A. Bacus, 2003).

Motorický vývoj můžeme označit za stále se zdokonalující, dítě se pohybuje plně po vzoru dospělých, tímto zakončilo důležitou etapu ve svém vývoji. Nyní přichází období, kdy jsou méně nápadné změny, jelikož už nejsou tolik zaměřeny na „kritické“ lidské dovednosti. Tyto změny jsou však stále velmi významné, neboť mají za následek, s jakou obratností obstojí dítě mezi svými vrstevníky (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Tříleté dítě si je jisté v pohybu, ovládá již jemnou motoriku ruky, dítě zvládá komplikovanější manuální úkoly (H. Kern, Ch. Mehlová, H. Nolz, M. Peter, R. Winterspergerová, 2006).

V předškolním věku tělesná aktivita a obratnost dítěte hrají důležitou roli pro zapojení dítěte do společných činností s ostatními dětmi. Pokud dítě v tomto období je neobratné, nejisté nebo bojácné v oblasti jemné nebo hrubé motoriky a není žádná kompenzace, může tím být u dítěte ovlivněno mnoho dovedností a schopností. Nelze opomenout hmatové vnímání, které jsou nepostradatelné pro pozorování světa, jsou důležité pro rozvoj emocí a komunikace. Před rozvojem jemné motoriky je potřeba zaměřit se na lateralitu dítěte,

pro následné psaní a čtení je důležitá lateralita oka a ruky. U dítěte se lateralita začíná vyhraňovat mezi pátým a sedmým rokem dítěte. Lateralizace je proces, který probíhá pozvolně. U dětí se v prvních měsících života střídají období symetrického či asymetrického užívání rukou, tento jev se většinou upraví do čtyř let věku dítěte. Lateralitu určíme z pozorování při spontánních a záměrných činnostech, z kresby a ze zkoušek lateralit (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

V předškolním období se zlepšuje hrubá i jemná motorika, pohyby jsou rychlejší, roste svalová síla, která je větší, nejvíce si můžeme u dětí v tomto věku všimnout zlepšené koordinace pohybů celého těla. Dle P. Říčana (1990, s. 141) „*Pro dítě je kresba hrou a zároveň tím nejpřirozenějším vyjadřovacím prostředkem. Dítě kreslí stejně samozřejmě, jako my dospělí mluvíme.*“ Vývoj kresby bývá srovnáván s vývojem řeči a člení se na několik etap. Nejprve pohyby vycházejí z ramenního kloubu, do loketního kloubu, teprve až po delším cvičení se docílí jemnější koordinace zápěstí a prstů. Tříleté dítě napodobí vertikální, horizontální i kruhové čáry. Čtyřleté dítě dokáže nakreslit obraz realističtěji. Nejzajímavější je kresba lidské postavy, začíná hrubým náčrtem tzv. hlavonožcem (hlava, nohy a části obličeje). Kresba pětiletého dítěte je již detailnější, paže jsou znázorněny většinou jednou čarou. Kresba postavy u šestiletého dítěte je už vyspělejší. Je nutné si však uvědomit, že u dětí mohou být tyto dovednosti podmíněny vnějšími podmínkami. Vývoj kresby je odrazem rychlého vývoje jemné motoriky, vnímání a představování.

1.2.2 Kognitivní vývoj

U čtyřletých dětí došlo k pokroku v myšlení, děti přešly ze symbolické etapy do názorného myšlení, avšak dítě ještě není schopno myslet zcela logicky, ale je závislé na názoru. Myšlení dítěte je prelogické/předoperační, toto myšlení je vázáno na vlastní činnost. Projevuje se tu, že dítě je egocentrické/antropomorfní (vše polidšťuje), magické (mění fakta dle svých přání) a artificialistické (všechno se „dělá“). Tento styl myšlení neznamená, že dítě není schopno oddělovat realitu od imaginativních věcí (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Předškolní dítě se vrací se svými otázkami proč, které již pokládalo v batolecím období. Tyto otázky jsou ale již více specifikovány, jsou zaměřeny k základním otázkám o světě a o lidském životě a jeho vzniku. Před šestým rokem života dítě může znát o oplození mnoho, ale zároveň vlastně neví nic, protože rozmnožovací orgány bývají tabuizované.

Stejně je to i s otázkou smrti, dítě ještě nedokáže pochopit, že umřel člověk, že je to nevratné (P. Říčan, 1990).

Předškolní děti mají dobré pozorovací schopnosti, které můžeme zkoumat při dětské hře, která se velmi podobá našim životům. Když si děti například hrají na nás samé, můžeme z této hry vyčíst podobnosti našich charakterů a v tom lepším případě se poučit se svých špatných vlastností. V tomto období fantazie pracuje pouze s tím, co děti zažily. Děti v předškolním věku jsou na poloviční cestě k životnímu realismu, i když zde zatím neplatí zákony dospělé logiky. V tomto období dochází k akceleraci rozlišování a vnímání jednotlivé detaily. Na konci předškolního období jsou děti schopné si všimnout nesrovnalostí mezi věcmi, kterým jim předkládáme a tím, co už znají z reálného světa. V tomto období rozlišují a porovnávají, co je stejné a co je rozdílné. Tímto se do jejich světa otevírá široký obzor v rámci tvořivosti a zábavy, ať už se jedná o pochopení vtipu nebo jen udělení radosti někomu blízkému třeba nějakým svým výrobkem. Tuto vývojovou tendenci je dobré podchytit a nadále ji rozvíjet a usměrňovat, v této době se rodí smysl pro humor a to je pro další vývoj podstatné, jelikož s humorem jdou snáze zvládat těžkosti, které každého v životě čekají (Z. Matějček, 1990).

Paměť u dětí předškolního věku je převážně mechanická, dítě si zpravidla pamatuje věci dle barvy, tvaru, polohy, zvuku atd. Neznačená to však, že by dítě nemělo logickou paměť. Pouze si lépe vybavuje věci, kterým lépe rozumí, než ty pro něj nepochopitelné. Roste i rozsah paměti i trvalost paměti (R. Šikulová, I. Čepičková, I. Wedlichová a kolektiv, 2005).

Řeč

Z psychologického hlediska se stupeň vývoje řeči považuje za jeden z nejdůležitějších aspektů ve vývoje jedince (O. Zelinková, 2001).

Tříleté dítě vyslovuje mnohé hlásky nepřesně, dítě čtyřleté až pětileté se v řeči již zdokonalí natolik, že dochází k vymizení tzv. patlavosti. Pokroky v řeči předškoláků jsou i ve větné stavbě. Zatímco u dvouletého dítěte jsou věty tříslavné, u předškolních dětí se složitost a rozsah větných celků zvětšuje. V tomto období je i větší zájem o mluvenou řeč, s tímto souvisí fakt, že děti tříleté a čtyřleté už vydrží naslouchat delší dobu nějaké pohádce či povídky. Tříleté dítě je schopno se naučit říkanku a s postupem času se dále přidávají další říkanky do té doby, než jich dítě umí několik. V tomto věku dítě rádo povídá, nejde jen o povídání s jinou osobou, ale dítě si povídá samo, je vlastně samo sobě posluchačem. Vývoj řeči dítěti umožňuje nárůst poznatků, tříleté dítě zná své jméno a umí odpovědět na dotaz,

jakého je pohlaví. Předškolní dítě je již schopno řeč využívat k regulaci svého chování, zatímco do doby tří let bylo jeho jednání ovlivňováno slovní instrukcí, kterou nahlas opakovalo, od čtyř let podle tzv. „vnitřní řeči“ bez hlasitého vyjádření svých názorů (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Ve věku 2,5-3 let by se mělo každé dítě naučit jazyk, se kterým je v denním kontaktu. Šestileté dítě je v jazykové komunikaci již natolik vyspělé, že je schopné se začlenit do školního vzdělávání. Tento fakt, že dítě se tak dobře naučí jazyk, je až obdivuhodný, když to porovnáme s tím, jak se dospělý člověk obtížně učí cizímu jazyku (J. Průcha, S. Kořátková, 2013).

Podle Bednářové a Šmardové (2015, s. 70) : *„Děti mezi třetím a čtvrtým rokem by měly mluvit ve větách a souvětích, měly by do vět začleňovat všechny slovní druhy, skloňovat a časovat.“*

1.2.3 Emociální a sociální vývoj

Nejdůležitějším prostředím pro správný emoční a sociální vývoj je rodina. Rodina plní primární socializaci, to znamená, že uvádí dítě do společnosti dalších lidí. V útlém věku má dítě dovoleno téměř vše, ať už jde o dodržování hygieny, samoobsluhy. Těmto věcem se postupně učí a to je právě ta socializace. Dítě musí přizpůsobovat své chování ostatním lidem, nejprve rodičům, prarodičům. V předškolním období narůstá u dětí schopnost seberegulace, tudíž dítě nepodlehne svému přání, ale je schopno uposlechnout příkaz rodiče. Důležitou součástí emočního vývoje je socializace emočního prožívání, čím je dítě starší, tím lépe dokáže ovládat své pocity. S tímto souvisí i porozumění vlastním pocitům, pocitům ostatních a schopnost empatie. Jedním z významných prostředků socializace je to, jak rodič a dítě komunikují o pocitech dítěte. Mezi třetím a pátým rokem věku dítěte je dítě schopno rozumět subjektivní povaze emocí. V předškolním věku dítě umí rozlišit mezi chováním a vnitřním stavem. Například si spojí to, že když se člověk usmívá, je šťastný (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Emocionální a sociální vývoj je ovlivněn několika faktory. Je to z toho důvodu, že každé dítě vyrůstá v jiném sociokulturním a ekonomickém prostředí. Kromě výše uvedené rodiny jsou dalšími faktory ovlivňující emoční a sociální vývoj zdravotní stav, osobnost, rozumový vývoj a komunikační schopnost. Z toho vyplývá, že osvojování si základních sociálních dovedností je ovlivněno vnějšími a vnitřními vlivy. Je nutné si uvědomit, že každé dítě je jiné a s tímto vědomím postupovat. Některé dítě se těžko odpoutává od matky, introvertní dítě je spíše pozorovatelem a až později se zapojí mezi ostatní. Dítě, které má

problémy s řečí, těžko navazuje kontakt, děti hyperaktivní se těžko srovnávají s klidovým režimem a nejsou schopni počkat, až na ně přijde řada (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Socializace začíná již v kojeneckém věku, děti z kočárku pozorují ostatní, jelikož je to zajímavý a pohyblivý předmět ke sledování. Dvouleté dítě vyhledává rádo společnost druhých dětí (Z. Matějček, 1986).

Po druhém roce života mají děti rády dětskou společnost, ale jen v případě, že jim do jejich vlastní hry nikdo nezasahuje. Je to tzv. hra paralelní, děti si nehrají spolu, ale pouze vedle sebe. Až teprve po třetím roce dítě dospívá do stadia, kdy už umí spolupracovat s ostatními dětmi (Z. Matějček, 2007).

Kolem třetího věku děti nastupují do mateřské školy a je to obrovský skok v jejich životě. Tříleté dítě si je schopno hrát s ostatními dětmi, je schopno spolupracovat. Dětská společnost pro dítě přináší obrovskou výzbroj do života, ať už jde o spolupráci s ostatními, základy společenských vztahů, přizpůsobení svého chování a mnohé další. Dětská společnost je pro dítě vývojově nutná. Děti rodičů, kteří jim nedopřejí společnost stejně starých vrstevníků, své děti vystavují velkému riziku, že buď v pubertě či během dospívání se mohou častěji dostat do problému, jelikož nezískaly potřebné zkušenosti se svými vrstevníky (Z. Matějček, 1986).

Děti se učí socializaci na základě modelových situací, začínají si uvědomovat svou individualitu. Podle jejich intelektuálního rozvoje se prohlubují a upevňují vztahy s ostatními dětmi. Tím, že se stýkají s ostatními děvčaty a chlapci, uvědomují si příslušnost k určitému pohlaví (H. Rendlová, 1995).

Hra

„Člověk si hraje – aspoň má hrát! – celý život, ale v předškolním věku to platí dvojnásob.“ Z. Matějček (s. 138, 1990).

Neoddělitelnou částí toho, aby dítě mohlo zvládnout určitou dovednost pro aplikaci získaných poznatků v reálném životě, je představivost a fantazie. Hru jako důležitou část vzdělávání zařazuje prakticky každý odborník v oblasti výchovy a zásadní vliv tomu určili: Fröbel, Vygotskij, Bruner, J. Tamburriniová, M. Robertsová, M. Meeková (T. Bruceová, 1996).

V období vývoje mezi druhým až sedmým rokem života dítěte se podle J. Piageta (2001) nachází hra ve stadiu symbolické hry. Děti si v tomto období dokáží vybavovat situace, které již poznaly ve svém okolí, a podle své mentální vyspělosti je pomocí hry

napodobují a zkouší. Symbolická hra je spojena i s vývojem řeči, hra je propojena s myšlením, pamětí. Pomocí hry děti vyjadřují své pocity, prožitky. Hra rozvíjí inteligenci, působí na vnitřní motivaci a tím podporuje učení. Mateřská škola pro dítě přináší mnoho podnětů pro hru. Hru ovlivňují různé faktory, jako jsou: složení skupiny – rozdílnost pohlaví, materiální vybavení. Starší děti inspirují mladší, které je napodobují. Starší děti si zase na sebe berou role opatrovatelů. Zásadním prvkem hry bývají reálné situace, ale zároveň i pohádky. Hra je pro dítě důležitá, nachází ve skupině svou identitu, prosazuje názory nebo naopak přijímá nápady ostatních, podřizuje se, vyrovnává se s odmítnutím. V mateřské škole se prolínají hry volné, organizované, didaktické (J. Průcha, S. Kořátková, 2013).

Hlavní činností předškolního dítěte je hra. Někteří psychologové odmítají činnost dětí předškolního věku označovat jako hru, ale raději ji označují např. jako experimentaci. Toto naopak odmítá Příhoda (1963), ten bere experimentaci jako nahodilou situaci. Hra předškolních dětí je totiž odlišná od hry batolat, či her v dospělém věku. Tato předškolní hra je chápána jako bohatě a intenzivně rozrůzněná hra s určitým cílem a vytvořením něčeho nového. Dětské hry bývají různých forem, jde např. o procvičování tělesných funkcí (hry funkční), konstrukce z kostek, plastelíny, kreslení (hry konstrukční) a také hry, kdy si dítě najde nějaký předmět a podle své představy si ho přetvoří (hry iluzivní), další formou her jsou hry na role (tzv. úkolové). Různé hry mají různé významy pro různé jedince za odlišných okolností. Podle Langmeiera a Krejčířové (s. 102, 2006) *„Každé zdravé dítě si hraje a hra je k jeho psychickému vývoji naprosto nezbytná.“*

Ve hrách hraje stěžejní roli fantazie, která je v tomto období velmi živá. Dítě má oblibu v pohádkách, pomocí nich interpretuje realitu. V tomto věku děti pomocí nepravých lží tzv. konfabulací kombinují reálné vzpomínky s fantazií, dítě je přesvědčeno o tom, že jeho představy jsou pravdivé (R. Šikulová, I. Čepičková, I. Wedlichová, 2005).

Nejvíce se člověk naučí od narození do nástupu do školy a to pomocí hry. Pomocí her dítě dostává nové zážitky a zkušenosti a tím se vlastně učí. První učení je základem pro vše, co následuje (B. Sindelarová, 2007).

1.3 Vzdělávání a výchova v mateřské škole

Z historie je známo, že první mateřské školy vznikaly až během 19. století, i když Jan Amos Komenský psal již v 17. století o „škole mateřské“. První „školky“ vznikaly v Anglii a Německu. V České republice je podle historických pramenů uváděna první veřejná mateřská škola z roku 1869, která vznikla v Praze. Předtím existovaly tzv. opatrovny, které

vedl pokrokový učitel Jan Vlastimír Svoboda (1800-1844), který napsal příručku pro předškolní vzdělávání. Jeho pojetí se nelišilo od současných vzdělávacích programů. Před druhou světovou válkou bylo v českých zemích téměř dva tisíce mateřských škol. Prudký rozvoj mateřských škol nastal v padesátých letech 20. století, kdy vzrostl počet pracujících žen a stát tak musel zařídit pro děti ústav, který se o ně postará. Všeobecně se ví, že úroveň tehdejších mateřských škol byla velmi dobrá a přispívala k tomu dobrá příprava k výkonu učitelské profese. Po roce 1989 klesá počet mateřských škol a počtu dětí z důvodu politického a ekonomického systému. Ještě větší pokles zaznamenaly jesle. Úbytek mateřských škol byl způsoben nízkou porodností a negativními ohlasy na předškolní vzdělávání. Laická veřejnost považuje za zásadní vzdělávání až od zahájení povinné školní docházky v základní škole. Většina zahraničních zemí zajišťuje předškolní vzdělávání od tří nebo čtyř let, ve většině případů je toto vzdělání vždy dobrovolné a rodiče za něj finančně přispívají. Ve Švédsku, Dánsku a Norsku se předškolního vzdělávání účastní děti mladší tří let (J. Průcha, S. Kořátková, s. 110-111, 2013).

Srovnání českých a zahraničních škol probíhá pomocí srovnávacích kritérií ISCED – International Standard Classification of Education – Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání. Byl vypracován v rámci UNESCO v sedmdesátých letech 20. století a zpřístupněn v českém překladu v publikaci Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání ISCED 1997 (J. Průcha, 2002).

Předškolní vzdělávání je důležitou součástí pro celoživotní vzdělávání. Podle pedagogických průzkumů má předškolní výchova pozitivní vliv na další vývoj dětí (J. Kropáčková, 2008).

Klíčovou roli ve výchově a vzdělávání v mateřské škole hraje pedagog, který by měl mít odborné vzdělání, v nejlepším případě bývá doporučováno vysokoškolské vzdělání v magisterské úrovni. Profese učitele MŠ má osobitý charakter daný specifičností věku dětí, prostředím a podmínkami MŠ (Z. Syslová, 2017).

Od 1. ledna 2017 vešla v účinnost novela školského zákona zákon č. 178/2016 Sb., která zavádí s účinností od září 2017 povinné předškolní vzdělávání a zavádí individuální vzdělávání dětí jako možnou alternativu plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. Dítě, které dosáhne pěti let do měsíce září, musí nastoupit v následujícím školním roce k povinnému školnímu vzdělávání (K. Smolíková, 2017).

1.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je základní kurikulární dokument státní úrovně. RVP PV je zakotven v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Kurikulární dokumenty jsou zpracovány na státní a školní úrovni. RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.

Hlavním úkolem RVP PV je doplnění a podpoření rodinné výchovy a obohacení aktivního rozvoje učení. Dalšími úkoly jsou rozvíjení tělesného rozvoje, rozvíjení osobnosti dítěte, motivovat dítě k dalšímu poznávání a učení. Předškolní vzdělávání má dítěti pomáhat obohacovat denní program a vést dítě pomocí odborných znalostí k rozvoji učení. Předškolní vzdělávání se přizpůsobuje individuálním věkovým zvláštěnostem dětí pomocí pedagogické diagnostiky. U předškolního vzdělávání je důležité využití prožitkového a kooperativního učení hrou, které pochází z přímých zážitků, jakožto i situační učení.

V rámci předškolního vzdělávání je nutné uplatňovat integrovaný přístup. Vyučování by mělo probíhat v integrovaných blocích, které nabízejí dítěti vzdělávání v přímých souvislostech. Dítě pomocí integrovaných bloků objevuje široké množství prožitkových aktivit. RVP PV stanovuje dva typy cílů: cíle pomocí záměrů (rámcové a dílčí cíle) a cíle pomocí výstupů (klíčové kompetence, dílčí výstupy). Tyto cíle jsou propojené a tvoří celistvý systém.

Klíčové kompetence jsou formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, znalostí, dovedností a schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. Klíčové kompetence jsou vyjádřeny pomocí výstupů. Pro předškolní vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence činnosti a občanské. Klíčové kompetence směřují pedagogy k přípravě dětí pro začátek systematického vzdělávání. Vzdělávací obsah RVP PV je celkově propojený a kompaktní. Vzdělávací obsah RVP PV je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí, které jsou vzájemně propojeny, tak aby byl zachován přirozený vývoj osobnosti dítěte. Každá vzdělávací oblast propojuje dílčí cíle, vzdělávací nabídku a očekávané výstupy. Vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo je zaměřena pohybový a zdravotní vývoj dítěte, na samoobslužnou činnost, psychomotoriku, manipulační dovednosti, způsob ke zdravému životnímu stylu atd. Dítě a jeho psychika je oblast zaměřena na rozvoj řeči, rozvoj kognitivních schopností, udržování psychické a duševní pohody, emoční stav - cit, vůle, sebepojetí. V oblasti

Dítě a ten druhý se soustředí na utváření vztahů k ostatním dětem, dospělým, komunikační schopnosti. Dítě a společnost napomáhá dětem v socializaci, Dítě se seznamuje s materiálními, duchovními hodnotami, náhled do kultury a umění. Dítě a svět se snaží uvést dítě do dění o světě kolem něj, vliv člověka na životní prostředí.

RVP PV je po Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá Kniha a po školském zákoně č.561/2004 Sb. třetím nejdůležitějším dokumentem předškolního vzdělávání. RVP PV umožňuje mateřským školám, aby si vytvořily vlastní školní vzdělávací program (dále jen ŠVP). ŠVP je základním povinným dokumentem každé mateřské školy, který si musí každá mateřská škola zpracovat. ŠVP slouží ke konkrétním východiskům pro práci učitelů a pro vypracování třídního vzdělávacího programu. V ŠVP musí být obsaženo: základní identifikační údaje o škole, charakteristika školy a vzdělávacího programu, vzdělávací obsah, evaluační činnosti. Třídní vzdělávací programy jsou otevřené pracovní plány, které si učitelé připravují postupně podle toho, jaké vzdělávací cíle budou naplňovat, aby byl využit komplexní rozvoj vývoje osobnosti dítěte (J. Průcha, S. Kořátková, 2013).

2 VSTUP DÍTĚTE DO ŠKOLY

Hlavním cílem této kapitoly je uvést rozdíly mezi termíny školní zralost a školní připravenost.

Vstupem do školy pro dítě začíná nová etapa jeho života. V tomto období prochází dítě velkými změnami, začíná mu období, které je v určitém smyslu odděleno od dosavadního způsobu života. Vstup do školy se často označuje jako tzv. prahová událost (J. Kropáčková, 2008).

Nástup do školy je radikální změna, která nám bude udávat tempo několik dalších let. Dítěti se otevírají nové obzory, urychluje se rozumový vývoj, učí se myslet jiným způsobem. Do jeho života vstupují vyšší nároky, ať už jde o povinnosti, kázeň a odložení uspokojení svých potřeb. Podle Freuda se jedná o období latence, to znamená, že se sexualita u dítěte mladšího školního věku projevuje slabě, málo se mění. Toto období je pro dítě poměrně klidné, dle Příhody ho lze označit za období harmonického rozvoje, dítě se soustředí na osvojování základních znalostí a dovedností, které mu později umožní společenské uplatnění (P. Říčan, 1990).

Po šestém roku dítěte pro něj nastává velká změna – vstup do školy. Největší změnou oproti mateřské škole je ve způsobu vyučování, kde dítě musí vydržet sedět v lavici po 45 minut, zatímco v mateřské škole se volně pohybovalo a hrálo si. Už Jan Amos Komenský v Informatoriu školy mateřské formuloval individuální hranice vstupu do školy od šesti let, zdůrazňoval a varoval o předčasném zařazování dítěte do školy. Mnozí moderní autoři upozorňují na to, kdy je dítě zralé pro školu - na tzv. školní zralost. Dalším aspektem pro vstup do školy je tzv. školní připravenost (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Nástup do školy podle M. Vágnerové (s. 236, 2008) je důležitým sociálním mezníkem. *Dítě v této souvislosti získává novou roli, stává se školákem. Doba, kdy tuto roli získá, je přesně časově určena a jako společensky významný akt ritualizována.*

2.1 Školní zralost

Školní zralost dle Bednářové a Šmardové (2015, s.2) lze definovat takto: *Dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně-vzdělávacího procesu, nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí.*

Za školní zralost je považován stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který je závislý na úspěšně ukončeném předškolním vývoji, u dítěte jsou školní výkony doprovázeny pocitem štěstí (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

K tématu školní zralosti se vyjadřuje Jarmila Klégrová ve své publikaci *Máme doma prvňáčka* (2003). Školní zralost zahrnuje různé oblasti, které jsou důležité pro školní výuku. Mezi tyto základní podmínky pro zvládnutí pracovních úkolů je např., jakou dobu je dítě schopno vydržet u činnosti, která pro něj není moc zábavná, sledujeme, jakým způsobem dítě vykonává daný úkol – vytrvalost, trpělivost, správnost plnění, snahu, úsilí. Sledujeme taky, s jakou intenzitou je dítě schopno soustředit se na práci, jak zvládá autoritu učitele.

Školní zralost je závislá na zralosti centrální nervové soustavy (CNS), která se projevuje odolností vůči zátěži, schopností soustředit se a emoční stabilitě. Zralost CNS je předpokladem úspěšné adaptace na školní prostředí a režim. Zrání CNS ovlivňuje lateralizaci, motorickou a senzomotorickou koordinaci, zrakovou a sluchovou percepci. Od šedesátých let je školní zralosti věnována velká pozornost. Mnoho odborníků, kteří se věnovali této tématice, prokázalo, že děti, které nedosáhly věku šesti let, nebyly dostatečně zralé pro školu z důvodu malého sebevědomí, pocitů méněcennosti, aj. Roku 1964 vytvořil Jirásek Test školní zralosti, který dobře odhalí školní úspěšnost, tento test je prověřen dlouholetým používáním a výzkumy. Tento test vznikl modifikací testu Artura Kerna a používá se dodnes. Test je časově nenáročný, má despitáží a orientační význam. Test je složen z kresby lidské postavy, obkreslování věty a opisování určitého počtu teček s daným rozmístěním. Autor doporučuje doplnit tento test ještě testem duševního obzoru a informovanosti (O. Zelinková, 2001).

2.2 Školní připravenost

Od sedmdesátých let se u pedagogů objevuje nový trend v přístupu o posuzování předpokladů pro nástup dítěte do školy, preferuje se pojem školní připravenost. Čeští pedagogové vycházeli z publikací od německých autorů, především Witzlacka (1968), který nepovažoval školní zralost určující pro vstup dítěte do školy. Vychází z toho, že škola dítěti poskytne soustavné působení a podmínky pro dle aktuálních možností dítěte. V tomto pojetí jsou podceňovány fyziologické a genetické faktory a přeceňují se zde možnosti řízeného učení (Z. Kolláriková, B. Pupala, 2001).

Školní připravenost je zaměřena na předškolní přípravu z hlediska schopností, vlivu prostředí a výchovného vlivu. V současné době existuje spousta materiálů, které slouží k přípravě dětí na zápis do školy (O. Zelinková, 2001).

Školní připravenost zahrnuje kompetence v kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatické oblasti, které děti rozvíjejí učním a zkušenostmi především v mateřské škole. Pro posuzování školní zralosti jsou důležité tyto oblasti: somatický a zdravotní stav, úroveň kognitivních funkcí, úroveň průčeschnosti a úroveň emocionálně-sociální (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

2.3 Znaky školní zralosti a připravenosti

Pro úspěšný vstup dítěte do školy je důležité, aby dítě bylo pro školu zralé v oblasti tělesné, kognitivní a emoční. Dítě musí být schopno se na nějaký čas odpoutat od matky, být schopné odložit činnosti, které vedou k jeho uspokojení, tudíž musí být průčeschné a musí zvládat sebeobslužné činnosti. Jak uvádí Petrová (s. 96, 2010), *obecně lze chápat školní zralost jako takový stupeň vývoje tělesných i duševních schopností a dovedností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků.*

2.3.1 Tělesný vývoj a zdravotní stav

Nejčastějším a nejjednodušším posuzováním pro školní zralost je hmotnost a výška dítěte, avšak v současné době ne již tolik, jako tomu bylo dříve. Dlouhou dobu byla také známkou tělesné zdatnosti tzv. první proměna tělesné stavby (der erste Gestaltwandel) jelikož v období vstupu do školy se mění tělesné proporce, dochází k celkovému protažení postavy, prodlužují se končetiny a relativně se zmenšuje velikost hlavy, oplošťuje a zužuje se trup. V dnešní době dochází k urychlenějšímu růstu dětí, než tomu bylo v době Zellerova zkoumání. Zeller dle filipínské míry rozlišoval tři typy: typ předškolního dítěte („Kleinkind“), typ přechodný („Ubergangstyp“) a typ školního dítěte („Schulkind“). Krowarz a Lienert (1959) sledovali 384 školních začátečníků, u kterých se zaměřovali na šest somatických znaků, a došli k závěrům, že pro předpověď školní zralosti je dosti podstatná tzv. započítí druhé dentice, tedy vývoj zubů. S proměnou stavby těla jsou úzce spjaty změny v ovládnání těla. Koordinace u dětí kolem šestého roku se zlepšuje, dítě je schopno přesnějších pohybů (nezbytné při psaní), lépe koordinují automatické a volní pohyby (J. Langmeier, D. Krejčířová, 2006).

Posouzení tělesného a zdravotního stavu by mělo zůstat v kompetenci pediatrů. Někdy se podceňuje význam faktorů, které ovlivňují raný vývoj dítěte (motorika, řeč), vliv somatických vad a chronických onemocnění. Někdy by bylo užitečné, aby lékař dal podnět k podrobnějšímu psychologickému či psychiatrickému, neurologickému nebo jinému

odbornému vyšetření. Tělesná výška a hmotnost nesmí být prvořadým ukazatelem školní zralosti, ale na druhé straně ji musíme brát v úvahu z toho důvodu, že u drobnějších dětí může docházet ke snadnější unavitelnosti, můžou být i méně psychicky odolné. Drobnější děti mohou být též terčem posměchu kvůli své tělesné konstituci. Dále by měl být brán ohled na děti s rizikovými faktory, které vznikly v průběhu těhotenství, porodu nebo poporodní fázi. U dětí předčasně narozených může být špatná motorika a řeč, u těchto dětí bývá prokázána i větší porucha aktivity a pozornosti. Častou komplikací bývá i častá nemocnost, která způsobuje komplikace v navazování kamarádských vztahů a to, že dítě je ochuzováno o učitelův výklad (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Výkon ve škole výrazně ovlivňuje fyzický stav dítěte. Řada teorií poukazuje na propojení psychického a fyzického života. U dětí s diabetem jsou výkyvy ve výkonech a zvýšená unavitelnost, dítě musí dodržovat správný diabetický režim. U dítěte s diabetem může dojít k výraznému ovlivnění hladiny cukru kvůli stresu (O. Zelinková, 2001).

Při pohybové aktivitě probíhá i motorické učení, dítě dozrává v oblasti rozumové a také v oblasti jemné motoriky. Tyto vztahy mezi pohybem a smyslovým vnímáním (senzomotorické) přispívají k ulehčení např. psaní (J. Průcha, S. Koťátková, 2013).

Motorika označuje celkovou pohybovou schopnost organismu, která je důležitá pro vývoj dítěte a rozvoj kognitivních funkcí. Rozlišujeme motoriku hrubou a jemnou. Hrubá motorika je uskutečňována pomocí velkých svalových skupin (běh, chůze, lezení). Zatímco u novorozeného dítěte má hrubá motorika reflexní základ, u dítěte předškolního dochází ke zklidňování vývoje a pohyby jsou přesnější a účelnější. Jemnou motoriku zajišťuje drobné svalstvo (pohyby rukou a prstů, artikulačních orgánů). Pokroky v jemné motorice se projevují i u samoobsluhy. Jemnou motoriku rozvíjíme pomocí her s uchopováním předmětů, stavění z kostek, hry se stavebnicí, navlékání korálků, kreslení, modelování. K oblasti jemné motoriky dále řadíme oční pohyby, grafomotoriku a motoriku mluvidel (O. Zelinková, 2001).

Dle Zelinkové (2001, s. 52): *Při čtení a psaní vykonávají oči pohyby zleva doprava. Tento pohyb je jedním z ukazatelů školní zralosti.*

Motorické schopnosti se prolínají celým vývojem dítěte. Pomocí pohybů a manipulací s předměty dítě poznává svět. Je důležité dítě podporovat k přirozenému pohybu a k činnostem vedoucí ke zdokonalování koordinace těla, jemné motoriky a zároveň podporovat rozvoj spolupráce ruka - oko (sebeobsluha). Pro rozvoj grafomotoriky dítě

motivujeme pomocí kreslení, dokreslování, vymalování. Od předškolního věku bychom měli dbát na správné držení psacích potřeb, již od období, kdy dítě začíná kreslit, bychom u něj měli fixovat správný úchop tzv. špetkový úchop. Pro zvládnutí psaní je důležité rozvíjet grafomotoriku i vizuomotoriku (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Grafomotorika je ovlivněna vývojem psychiky, úrovní vývoje jemné a hrubé motoriky, senzomotorické a pohybové koordinace. Motorika artikulačních orgánů zahrnuje pohyblivost rtů a jazyka (O. Zelinková, 2001).

Pro zvládnutí psaní musí být dítě schopno vizuomotorické koordinace, což je koordinace mezi okem a rukou, ta je úzce spjata s jemnou motorikou, grafomotorikou, zrakovou diferenciací, prostorovou orientací. Cvičení vizuomotoriky bývá prováděno na tzv. jednotažných cvicích, kdy dítě musí sledovat linii čáry, směr vedení čáry, plynulost. Dalším důležitým aspektem je lateralita. Lateralita neboli dominance jedné strany. U dítěte si při každodenních činnostech všímáme, která ruka je aktivnější nebo zdali dítě ruky střídá. Za dominantní hodnotíme tu ruku, která převažuje u činností dítěte např. šroubování šroubovákem, vytrhávání papíru, stříhání, zatloukání kladivem, sebeobsluha - zapínání zipu, každodenní činnosti - otevírání dveří atd. Lateralitu oka lze pozorovat, tak že se dítě podívá do krasohledu, trubičky, do klíčové dírky (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

2.3.2 Kognitivní vývoj

Na počátku školní docházky je důležité posilovat procesy pozornosti, analytičnosti vnímání a záměrného vštěpování. V tomto období stále převažuje myšlení na úrovni konkrétních operací, dále roste počet i hloubka porozumění pojmům (O. Čačka, 1994).

Myšlení školáka vstupujícího do školy je vázáno na realitu, tzn., že uvažuje pouze o věcech, které sám zná, stačí mu minulá zkušenost, nemusí mít objekt přímo před sebou. Dítě školního věku se zaměřuje na skutečný svět, zkoumá jaký je, jak funguje, jak ho ovládat. Z toho vyplývá, že mladší školák vychází z vlastních zkušeností. Důležitá jsou v tomto období pravidla, která dětem umožňují chápání světa. Tato pravidla se stávají součástí znalostí a ovlivňují dětské uvažování, při osvojování pravidel dochází k zobecňování reálných zkušeností, jde o integraci dílčích poznatků. Steinberg a Belsky (1991) toto uvažování označují jako „kognitivní revoluci“ - dětské poznání je přesnější, než bylo u předškolního dítěte. Taková vývojová úroveň je typická pro školní dítě, jelikož je již schopno profitovat ze školní výuky (M. Vágnerová, 2008).

Mezi kognitivní funkce J. Bednářová a V. Šmardová (2015) řadí: vizuomotoriku, grafomotoriku, řeč, sluchové vnímání, zrakové vnímání, vnímání prostoru, vnímání času a základní matematické představy.

1 Roviny řeči

Dobře rozvinutá řeč je u předškoláků důležitá z mnoha důvodů. Dítě musí rozumět mluvenému projevu, aby dobře porozumělo výkladu. Pomocí řeči dítě sděluje své myšlenky. Raný vývoj řeči závisí na vývoji motoriky, vnímání a na sociálním prostředí. Pro rozvoj aktivní slovní zásoby s dítětem zpíváme písničky, říkáme básničky, čteme pohádky, povídáme si. Řeč jako komplexní schopnost má složitější strukturu a rozdělujeme ji do několika jazykových rovin (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015):

Foneticko-fonologická rovina

Je to sluchové rozlišování hlásek a jejich výslovnost. Aby dítě dobře diferenciovalo hlásky, je důležitá artikulace. Ve vývoji výslovnosti se postupuje od nejjednodušších hlásek (P,B,M,T,D,N) až po hlásky, které jsou obtížnější (R, Ř, Z, S, C, Ž, Š, Č). U dětí do pěti let je dyslálie (nesprávná výslovnost) normální, u dětí od pěti do sedmi let jde o dyslálii fyziologicky prodlouženou, u dětí nad sedm let je málo pravděpodobné, že se to upraví bez pomoci (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Morfologicko-syntaktická rovina

V této oblasti se jedná o užívání slovních druhů, tvarosloví, větosloví (morfologii, flexi, syntax). Zastoupení jednotlivých slovních druhů je závislé na věku, dítě nejprve používá podstatná jména, potom slovesa, přídavná jména, osobní zájmena, číslovky atd. Všechny slovní druhy dítě obvykle používá ve věku čtyř let. V tomto věku se dysgramatismy považují za normální, pokud pak převládají v pozdějším věku, jedná se už o opoždění v řečovém nebo i v intelektovém vývoji (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Lexikálně-sémantická rovina

Jde o rozsah a kvalitu slovní zásoby. Již v roce a půl se u dítěte začíná rozvíjet aktivní slovní zásoba. Dětský slovník rozvíjíme pomocí pojmenování předmětů a osob, dítě si tak spojí předmět či osobu s mluveným slovem (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Dítě si zafixuje výrazy, které jsou mu užitečné, jelikož s nimi může vyjádřit své pocity, emoce, názory (M. Vágnerová, 2008).

Pragmatická rovina

Pragmatická rovina souvisí se socializací, tudíž užití řeči v běžném životě. V této rovině je dítě schopno komunikovat s ostatními. Při mluvené řeči dítě užívá i neverbální komunikace, která je pro něj velice důležitá. Pokud řeč těla neodpovídá řeči mluvené je dítě zmateno a nedokáže takovou informaci zpracovat. U dětí nad tři roky, které ještě nemluví, se může uvažovat o vývojové nemluvnosti tzv. vývojové dysfázii. Je to opoždění řeči závažnějšího rázu, které je potřeba nechat vyšetřit na psychologii, logopedii, foniatrii pomocí audiologického vyšetření. Zde odborný lékař posoudí, zda jde o dílčí problém či problém závažnější (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

2 Sluchové vnímání

Mezi pátým a sedmým rokem dozrává sluchová percepce. Při každodenní činnosti se rozvíjí tzv. fonetický sluch. Většina šestiletých dětí rozliší již všechny zvuky mluvené řeči. Dítě vnímá, co mu jiný člověk říká. Děti pětileté již dokáží rozlišit počáteční a konečné hlásky ve slově. Na počátku školní docházky se zlepšuje fonologická diferenciací, děti již rozpoznají délku hlásek (M. Vágnerová, 2008).

U dětí v předškolním věku se zdokonaluje vnímání figury a pozadí. Když dítě zaměří svou pozornost, je schopné vyčlenit, které zvuky jsou v pozadí. Roste pozornost při záměrném naslouchání, dítě rádo poslouchá pohádky, říkanky, příběhy, písničky. Již v předškolním období dítě dokáže rozlišit počáteční a konečnou hlásku ve slově, rozvíjí se u něj sluchová analýza a syntéza. Pro psaní a čtení musí být dítě schopné diferencovat jednotlivé hlásky. Pro rozvoj analýzy a syntézy se děti učí rytmizaci písní, vytleskávání slabik. Pro uchování informací při učení, pro zpracování informací sluchovou cestou je důležitá sluchová paměť. Jedinci, kteří mají obtíže v zachycení a zpracování mluvené řeči, mají sníženou krátkodobou paměť, proto některé děti mají problémy u psaní diktátů. S oslabením sluchového vnímání může ve školním období docházet k potížím se čtením, jelikož dítě obtížně skládá písmen do slabik, slabiky do slov. Při psaní vznikají potíže s komolením slov, vynechání slabik, písmen, záměně písmen (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

3 Zrakové vnímání

Nejvíce informací přijímá člověk zrakem. Zrakové vnímání společně s motorikou mají určující vliv na vnímání prostoru. Ve škole se dítě bude učit číst, psát, počítat. Dítě musí mít pro tyto činnosti vyvinuté zrakové rozlišování, zrakovou analýzu a syntézu, vizuomotorickou koordinaci, rozlišit figuru a pozadí, zrakovou paměť, dobrou fixaci očí (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Vnímání figury a pozadí

Vnímání figury a pozadí je to, že dítě dokáže rozlišit určitý předmět od jiných předmětů. Na rozvoj figury a pozadí jsou používány pracovní listy, kdy dítě rozpoznává např. obrázek, který je odlišný od jiného velikostí, tvarem, vertikální nebo horizontální polohou, příklady na vyhledávání odlišností u dvou podobných obrázků. Hry na rozvoj odlišování figury a pozadí jsou prohlížení pohádkových knížek, pojmenování různých objektů, vyhledávání objektů podle vzorů. U dětí oslabených jsou problémy v zapamatování si číslic, písmen (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Zrakové rozlišování

Zrakové rozlišování neboli optická diferenciacce znamená, že dítě umí rozlišit horní-dolní postavení obrázky, umí vyhledat dva stejné obrázky, odlišit tvary, které se liší např. v pravolevém postavení. U dětí předškolního věku není zautomatizována pravolevá pozice, proto je jí nutné procvičovat. Oslabení jedinci mívají problémy se záměnou písmen, které se liší v detailu např. m, n, záměny operačních znamének v matematice (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Zraková analýza a syntéza

U předškolních dětí na rozvoj zrakové analýzy a syntézy používáme práci se stavebnicemi, skládání obrázků. V pěti letech dítě ještě nebylo schopno z obrázku vyčlenit část, vnímalo pouze celek. Dítě předškolního věku je již schopno uvědomit si část z celku. U oslabených dětí bývá obtíž v zapamatování si písmen, proto pomaleji čtou (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Zraková paměť

Nejlepšími činnostmi na rozvoj zrakové paměti jsou pexeso, povídání si s dítětem o tom, co vidělo, jaké hračky mají ve školce, Kimovy hry aj. U dětí, které jsou v tomto směru oslabenější, je znatelný problém s učením se nových písmen (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Fixace očí

V našich kulturních podmínkách je zvyklostí sledovat text od shora dolů, zleva doprava. Tuto zvyklost fixujeme již od útlého věku např. řazením obrázků, vyplňování pracovních listů aj. U dětí, s oslabením dochází k přeskokování při čtení, opakování řádků, pomalejšímu čtení. Na pomoc slouží tzv. čtecí okénka (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Oslabením této funkce může docházet k potížím s udržením pozornosti při čtení, přeskokování, domýšlení či opakování řádků a slov. Taktéž může vést k záměně pořadí písmen a k pomalejšímu čtení (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

4 Prostorové vnímání

Vnímání prostoru a jeho pojmenování má své počátky v kojeneckém období - senzomotorické vnímání. Senzomotorické vnímání je vnímání, kdy dítě zaměřuje svoji pozornost na podněty z okolí, sleduje pohyby hraček, otáčí se za zvukem a jiné další aktivity. Při rozvoji motoriky se dítě pohybuje za předměty a snaží se k předmětům přiblížit, sáhnout na ně, společně se zvukem a hmatem si dítě odhaduje vzdálenosti, získává představu o velikostech předmětů, toto všechno přispívá k rozvoji prostorového vnímání. Díky vnímání prostoru je dítě schopno jiných činností, orientuje se v prostředí, ve kterém žije. Nejdříve dítě chápe prostor v hornodolní orientaci, poté v předozadní a naposledy v pravolevé orientaci, dítě pak porovnává velikosti objektů, jejich vzdálenosti, vnímá části z celku, uspořádání. Při nástupu do školy by mělo dítě umět na obrázku určit, co vidí dole, co nahoře, co je před a co je vzadu. Pokud je dítě oslabeno v prostorové orientaci, mívá problémy při čtení, psaní, špatné řazení písmen, těžko si uvědomuje směr vedení čáry. V matematice může mít potíže s řazením čísel. Ve vlastivědě se špatně orientuje v mapách. Při hudební výchově je pro dítě obtížné pracovat s notovým zápisem (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

5 Vnímání času

U dítěte se vnímání času rozvíjí pomaleji, dítě přednostně vnímá přítomnost. Plynutí času a jeho střídání si dítě uvědomuje podle charakteristických činností, které se střídají: Ráno jde do školky, po obědě chodí spát, odpoledne jde domů a hraje si, večer se vykoupe, navečeří a jde spát. Dítě si časové vnímání uvědomuje subjektivně, záleží na aktuální situaci. Dítě v předškolním věku si těžko představuje například trvání ročních období. Algoritmus každodenních činností dává dítěti jistotu a bezpečí, dítě ví, co může očekávat. Sled a časovou posloupnost si uvědomuje dle příčin a následků. Pokud má dítě obtíže s vnímáním času je pro něj obtížnější si pamatovat pojmy, má obtíže při samoobsluze, ve škole zaměňuje písmena a číslice, chybuje v pořadí úkonů, hůře si rozvrhuje čas při učení není schopen si rozvrhnout pořadí kroků například při písemných pracích (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

6 Základní matematické představy

Aby bylo dítě schopno matematických představ, je u něj důležité rozvíjet dovednosti i v oblastech jako je motorika, prostorové vnímání, vnímání času a posloupnosti, zrakové vnímání, sluchové vnímání, rozvoj řeči. Rozvoj motoriky je důležitý při manipulaci s předměty, kdy si dítě uvědomí jejich tvar, velikost, hmotnost. Prostorové vnímání je podkladem pro geometrii a pro aritmetiku. Dítě si uvědomuje uspořádání prostoru (dole, nahoře, vpředu, vzadu, vlevo, pod, nad, před, za, mezi, poslední, předposlední). S uvědoměním si prostorového vnímání je úzce spjato vnímání časové posloupnosti, uvědomování si části a celku, rozlišení detailů, poloh předmětů diferencuje zrak. Při rozvoji matematických představ se podílí i řeč, kdy jde o to porozumět zadání, následně použít, vysvětlit. Všechny tyto popsané schopnosti a dovednosti tvoří základy pro utváření si tzv. předčíselných představ, díky kterým si uvědomujeme matematické pojmy, symboly a vztahy. Dále se pak osvojují pravidla, dle kterých se předměty třídí, řadí. Pokud je dítě oslabené v matematické sféře, má problémy se zápisem a čtením čísel, s orientací při řazení a sledu událostí (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

2.3.3 Emocionální a sociální zralost

M. Vágnerová (2008) uvádí, že u dětí předškolního věku je již emoční prožívání stabilnější a vyrovnanější. Citové prožitky jsou intenzivnější, střídá se smích s pláčem. Předškolní děti bývají už pozitivněji naladěné, ubývá u nich negativních emočních reakcí, je to způsobeno s větší zralostí CNS.

Kromě vyspělé emocionální zralosti je stejně důležitá i sociální zralost, adaptabilita. To znamená, že dítě by mělo být sociálně zralé na vstup do školy, mělo by být schopno se na určitý čas odloučit od matky, být v jiném prostředí a respektovat jinou autoritu, dítě by mělo být schopno se začlenit do skupiny svých vrstevníků, spolupracovat, dát najevo své potřeby (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Socializace v předškolním období probíhá i mimo rámec nejbližšího prostředí, tj., rodiny. Tato fáze se nazývá fáze přesahu rodiny, je to přechodné období mezi rodinou a mateřskou školou neboli institucí. Toto období lze považovat za navazující přestup vstupu do školy. Základní sociální dovednosti se dítě osvojuje v rodině, na to navazují sociální dovednosti získané v mateřské škole, kde se rozvíjí o interakci s jinými lidmi. Rodina je pro dítě zdrojem jistoty a bezpečí, v mateřské škole se dítě začleňuje mezi vrstevníky, vstupuje do společnosti jako samostatný jedinec a musí se přizpůsobovat jiným požadavkům (M. Vágnerová, 2008).

Pracovní předpoklady

U dětí vstupujících do školy je podstatné, aby byly schopny přiměřeně samostatně pracovat a přecházet od jedné činnosti ke druhé, např. chystání si věcí, orientace v sešitě, pomůckách. Aby bylo dítě schopné práce, musí být dodatečně vyzrálá CNS. Rodiče by měli dítě vést k samostatnosti, k respektování autority a pravidel. Školní práce klade vysoké nároky na pozornost, její intenzitu, vytrvalost, stálost a odolnost vůči rušivým elementům (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Sebeobsluha, samostatnost

S celkovým rozvojem dítěte souvisí zvládnutí sebeobslužných dovedností, správných hygienických návyků. Důležitou roli zde hrají rodiče. Někteří rodiče jsou až příliš starostliví, dělají většinou vše za dítě, protože mají stále pocit, že je ještě malé. Jiní rodiče zas mohou dítě přeceňovat a neuvědomují si, jaké činnosti jsou adekvátní k věku dítěte. Rodiče by měli dítě vést k postupné důslednosti a nechat např. dítě oblékat se samo, i když mu to trvá déle. To samé platí při stolování, již v MŠ musí dítě jíst samo, mělo by umět používat lžičku, později i příbor. S nástupem do školy, musí dítě vše zvládat samo (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

Děti stejného věku se liší v kognitivních předpokladech či tělesné zralosti, obecně tedy ve zralosti pro zahájení školní docházky. Větší rozdíly mohou nastat u dětí, které nastupují

do školy, ale jsou různého věku. Velkou oporou pro dítě bývá rodina, pokud míra podpory rodiny a kvalita domácí přípravy bývá dobrá, dítě se na školu lépe adaptuje. Důležitou částí pro zvládnutí nástupu do školy je i pedagog (J. Bednářová, V. Šmardová, 2015).

3 PŘÍPRAVA DÍTĚTE NA VSTUP DO ŠKOLY

V předešlých kapitolách bylo zmíněno, co vše musí dítě zvládnout, aby bylo ve škole úspěšné. Aby dítě vše dobře zvládlo, je pro něj bezpodmínečně důležitá výchova v rodině a také výchova v MŠ

3.1 Rodina a její výchovný vliv

Ve své publikaci S. Střelec (s. 112, 2007) uvádí: *„Mít v rodině dobré citové zázemí a podporu je důležité jak pro děti, tak pro dospělé členy rodiny. Rodina bez příznivé emocionální atmosféry se stává patologickým prostředím.“*

Dobrý domov je pro vývoj dítěte to nejlepší prostředí, dítě v rodině získává pocit bezpečí a jistoty. Rodiče by si měli uvědomit, že jaký řád a styl výchovy zvolí, takový styl ve většině případů bude jejich potomek následovat ve své pozdější rodině. Pokud rodina funguje, vyrůstá v nich dítě zdravě sebevědomé (Z. Matějček, 2005).

Rodinné prostředí je nejvýznamnější činitel při vývoji jedince. Podle pedagogických výzkumů se prokázalo, že dítě, které je vychováváno v rodině vysokoškolsky vzdělaných rodičů, má více podnětné prostředí než dítě vychováváno rodiči se základním vzděláním. Kromě rodiny děti ovlivňuje i chování jiných lidí, např. lidí, které potkají u lékaře, v obchodě, v dopravních prostředcích, televizi apod. Na výchovu má také vliv, v jaké kultuře nebo lokalitě dítě vyrůstá (S. Kořátková, 2013).

Pro dítě je velice důležité, jaké vztahy v rodině panují. Předškolní dítě se potřebuje ujišťovat, že je v bezpečí, a tento pocit mu dává jeho rodina (M. Vágnerová, 2008).

V raném školním období jsou děti na své rodiče pevně vázány, každé dítě považuje své rodiče v tomto období za nejlepší, rodiče jsou pro ně přednější než kamarádi, to se začne obracet až kolem deseti let věku dítěte (O. Čačka, 1994).

3.2 Výchova v mateřské škole

Podle Z. Kollarikové a B. Pupaly (2001, s. 134): *„Osobnostně orientovaná mateřská škola tvoří přirozený most pro přechod nezávislého dětství k systematickému vzdělávání... Každodenní plynulá průběžná socializace a kultivace dítěte v běžných situacích je nejlepší způsob přípravy na školu.“*

Tak jako nástup do školy, tak také nástup do mateřské školy vyžaduje zralost a připravenost. Je to pro dítě velká změna, musí se na čas odloučit od matky a být schopno fungovat v cizím prostředí. Dítě se dostává do prostředí, kde musí respektovat cizí autoritu - učitelku. Dítě se musí podřídít jinému řádu, zatím bylo zvyklé na řád v rodině, avšak ten byl značně odlišný od řádu v MŠ. Další velkou změnou je vztah se svými vrstevníky. Jejich práva a povinnosti bývají shodné a liší se tak od vztahů dítě dospělý, kde dospělý dítě ochraňoval. Ve vztahu mezi vrstevníky si dítě musí vydobýt svůj prostor, tento vztah je pro něj obtížnější, mívá tam méně jistoty. Aby dítě mohlo vše zvládnout, musí pro to být zralé a připravené. Vztahy mezi vrstevníky jsou důležité pro socializaci. Negativní zkušenosti jsou dobré pro zpětnou vazbu, kdy si dítě uvědomí způsob chování. Dítě se ve skupině vrstevníků srovnává. Dítě je ve svém chování ovlivněno rodinným prostředím (M. Vágnerová, 2008).

Dalším výchovným činitelem ihned po rodině je mateřská škola. MŠ je předškolní výchovně-vzdělávací zařízení, které navazuje na výchovu v rodině a připravuje dítě na vstup do základní školy. V mateřské škole jsou vytvářeny podmínky pro tělesný, duševní a společenský rozvoj dítěte. V MŠ se dítě dostává do skupiny svých vrstevníků (R. Šikulová a kolektiv, 2005).

Dle Z. Matějčka (2005) předškolní dítě vyzrává po všech stránkách- tělesně, pohybově, intelektově, citově i společensky. Je aktivní a spoustu podnětů si vytvoří samo dle svého úsilí. Předškolní dítě je již ve většině případů pro mateřskou školu vývojově zralé. V MŠ dítě poznává kulturní zvyklosti a společenské normy. Pro děti, které vyrůstají v nepodnětném rodinném prostředí je MŠ místem, kde získává nové podněty, kterým se mu v rodině nedostalo, tím se mu dostává napravení rodinné výchovy. Mateřská škola dětem předává poznatky z oblasti hygienických návyků, stolování, zacházení s hračkami, sebeobsluhou

a jiným. Na straně druhé přeplněnost tříd v mateřské škole není dobré, jelikož třída o více než dvaceti dětech není z psychologického hlediska přirozenou dětskou skupinou.

Předškolní výchova rozvíjí základní schopnosti, mezi ně patří: poznávání a ovládání vlastního těla, komunikace s okolním světem, pozorování a zkoumání rodinného, sociálního i přírodního prostředí, získávání a osvojování znalostí a osamostatňování se při běžných činnostech (K. Kösselová).

V rámci výchovně vzdělávací činnosti by učitelé a učitelky MŠ měli s dětmi pracovat na školní připravenosti a provádět diagnostiku školní připravenosti, především u předškolních dětí. Diagnostika bude popsána v kapitole 5. Diagnostika školní zralosti a připravenosti.

4 ŠKOLNÍ NEZRALOST A NEPŘIPRAVENOST

Jak již jsem uváděla v předešlých kapitolách, vstup do školy patří mezi zlomové události dětí v jejich životě, ať už to je jen odpoutání od rodičů, do pozadí ustupuje hra, i když je v tomto období stále důležitá, dítě se musí na čas odpoutat od svých zájmů a dělat něco, co se po něm vyžaduje.

Po nástupu do školy můžou u některých dětí nastat obtíže v maladaptaci či neurotické příznaky. V oblasti racionálně-kognitivní může nejčastěji docházet ke zhoršení v prospěchu ať už za začátku vstupu do školy nebo později. V první třídě jsou problémy přikládány nízké rozumové vyspělosti nebo nedostatečně rozvinutým schopnostem. V oblasti imaginativně-emotivní se vyskytuje neposlušnost, nepodrobení se autoritě. Je to způsobeno porušením citové rovnováhy. V oblasti motorické nastávají problémy v tom, že dítě je neklidné a není schopné vydržet sedět v lavici (O. Čačka, 1994).

Nezralé dítě mívá dílčí oslabení ve vývoji některých psychických funkcí a schopností, přičemž celková rozumová úroveň je v normě. Za děti nezralé jsou považovány i děti neklidné, utlumené, impulzivní, neobratné, nesoustředěné, odbíhající od úkolů, precitlivělé, bázlivé až plačtivé, vzdorné, nekomunikující aj. U všech těchto případů je nutné objasnění příčiny a následná pomoc (P. Říčan, D. Krejčířová a kolektiv, 1997).

U některých dětí, které nejsou připravené na vstup do školy, se nevyrovnanost projevuje v oblasti kognitivní, emocionální, pracovní i tělesné. U těchto dětí lze nepřipravenost korigovat v předškolním období. Nebo pokud je dítě nezralé a nepřipravené na vstup do školy, lze to řešit jedním z těchto způsobů:

- odložením povinné školní docházky,
- zařazením dítěte do přípravné třídy,
- ponecháním dítěte ve třídě.

4.1 Přípravné třídy

Tyto třídy jsou určeny pro školsky nezralé děti s cílem poskytnutí individuální péče. V těchto třídách je maximálně 15 dětí. Původně byly pro děti sociálně slabší, dnes slouží pro děti s odkladem povinné školní docházky. V přípravné třídě mohou pracovat učitelé MŠ, učitelé 1. stupně ZŠ a speciální pedagogové. Vzdělávací obsah se řídí dle RVP pro základní školy, avšak vychází z RVP pro předškolní vzdělávání (J. Průcha a kolektiv, 2016).

V přípravných třídách je prostředí přizpůsobené jako v základních školách. Je zde více řízených činností a méně spontánní hry dětí. Zesilujícím trendem současné doby je, že si rodiče přejí odklad povinné školní docházky a vyžadují umístění jejich dětí do přípravných tříd. Přípravné třídy slouží jako kompenzační vzdělávací instituce (J. Průcha, S. Kořátková, 2013).

4.2 Odklad povinné školní docházky

Ve školském zákonu 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání dle § 36 v odstavci 1 se uvádí, že pokud po dovršení šestého roku není dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle 36 odst. 4., odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa.

Školské poradenské zařízení: pedagogicko-psychologická poradna (PPP) nebo speciálně-pedagogické centrum (SPC) posuzuje komplexní vývoj dítěte. Rodiče přikládají k žádosti vyjádření MŠ (M. Fasnerová, 2012).

Odklad povinné školní docházky musí zvážit i sami rodiče. Jestliže by nastala situace, kdy je dítě natěšené a zralé pro školu a rodič si přeje odklad, může dojít k promeškání chvíle, kdy se dítě těší a mohlo by s odkladem ztratit zájem o školu. Na druhou stranu, pokud dítě nastoupí do první třídy a po nástupu vykazuje známky nepřipravenosti, může ředitel školy po domluvě se zákonnými zástupci rozhodnout o dodatečném odkladu povinné školní docházky. Toto je možné pouze do pololetí 31. ledna školního roku. Dítě může být posláno zpět do MŠ, pro některé děti však tento návrat může způsobit psychickou újmu z vlastního selhání, je lepší tedy dítě zařadit do přípravného ročníku (D. Jucovičová, H. Žáčková, 2014).

Odklad školní docházky ze zdravotních důvodů bývá častý u chronicky nemocných dětí (H. Spáčilová, 2009).

5 PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA

V této kapitole se budu zabývat diagnostikou školní zralosti a připravenosti, to znamená, jak je dítě zralé a připravené na vstup do školy. Diagnostikou se snažíme zjistit úroveň zralosti a vyspělosti dítěte.

Cílem diagnostiky připravenosti na školu je zjišťování, zda je dítě připravené na školu po všech stránkách, zda je schopno plnit požadavky školy a zda je schopné zvládat školní práci. Na diagnostice se podílí řada subjektů, například vyšetření u pediatra, diagnostika učitelek mateřských škol, diagnostika připravenosti na vstup dítěte do školy při zápisu (H. Spáčilová, 2009).

O. Zelinková (s. 11, 2001) ve své publikaci uvádí: „*Pedagogická diagnostika je disciplína, která se zabývá objektivním zjišťováním, posuzováním a hodnocením vnitřních a vnějších podmínek i průběhu a výsledku výchovně-vzdělávacího procesu.*“

5.1 Pedagogická diagnostika v mateřské škole

V mateřské škole diagnostiku školní připravenosti provádí učitelky MŠ, jelikož jsou s dítětem každý den v kontaktu a mají možnost dlouhodobého a komplexního sledování a hodnocení vývoje dítěte. Přestože většina MŠ provádí diagnostiku školní zralosti, neexistuje jednotná metodika (H. Spáčilová, 2009).

Při pedagogické diagnostice učitelé/učitelky používají diagnostiku dle metod, mezi které patří pozorování, rozhovor, analýza, dotazník, testy.

5.1.1 Pozorování

O. Zelinková (s. 28-30, 2001) považuje metodu pozorování jako jednu z nejdůležitějších metod pedagogické diagnostiky, jelikož učitelka má dítě ve třídě v průběhu celého dne, školního roku sleduje jeho vývoj dlouhodobě. Pozorování může být náhodné nebo systematické. Učitelka si pomocí pozorování zaznamenává projevy dítěte s cílem, jak dítě efektivně vést. Pozorování nemusí provádět učitel sám, ale může ho pozorovat speciální pedagog nebo psycholog.

Pozorování, jako diagnostická metoda, je cílevědomé a záměrné sledování průběhu určitého jevu nebo změn, kdy ke změnám dochází v důsledku pedagogického působení. Předmětem pozorování není jen osoba, ale i předměty, která osoba používá či prostředí (H. Spáčilová, 2017).

5.1.2 Rozhovor

V průběhu rozhovoru jsou pokládány otázky, které mohou být otevřené, uzavřené či polouzavřené. Rozhovor může být strukturovaný, to znamená, že máme jasně vytyčený cíl, a rozhovor nestrukturovaný, tzn., volné vyprávění rodičů nebo dítěte. Při rozhovoru je nutné si zaznamenávat důležité momenty a závěry z jednání. Dítě musí při rozhovoru dostat prostor se vyjádřit (O. Zelinková, 2001).

Mezi výhody rozhovoru patří přímý kontakt učitel-dítě, učitel může měnit dle podmínek způsob postupu rozhovoru. Rozhovor se člení dle standardizace a strukturovanosti: standardizovaný (řízený - s pevně danou strategií, kdy si učitel do připraveného textu zapisuje odpovědi), částečně standardizovaný - pevná strategie a taktika, s uvolněnou taktikou), nestandardizovaný - volný, částečně vymezená strategie a volná technika, nejvíce přirozená interakce) (H. Spáčilová, 2009). K nevýhodám rozhovoru patří ovlivnění subjektivními faktory, časová a metodická náročnost a problém se zaznamenáváním údajů.

5.1.3 Dotazník

V dotazníku jsou otázky kladeny písemně. Dotazníky jsou určeny pro získání šetření od většího počtu lidí v krátkém čase. Při práci s dotazníky je nutné věnovat dostatečnou pozornost přípravě, zadání otázek a vyhodnocení údajů. Dotazník může sledovat oblast školního prostředí, rodiny, volného času, hodnotové orientace (O. Zelinková, 2001).

5.1.4 Analýza výkonů činností

Učitel MŠ sleduje dítě během celého dne, mezi další diagnostickou metodu patří analýza výkonu činností. Pomocí analýzy pracuje s kresbou dítěte, výrobky aj. Učitel nejvíce sleduje a analyzuje hru a kresbu (H. Spáčilová, 2009).

5.1.5 Test

Testové metody jsou užívány na zjištění úrovně v určité oblasti. Testy slouží jako diagnostický prostředek v psychologii. Psychologické testy nejsou určeny pro pedagogické pracovníky. Mezi testové metody u pedagogů slouží např. testování v rámci školy, kraje, pedagogického systému (O. Zelinková, 2011).

Mezi nejznámější testy patří **Jiráskův orientační test školní zralosti**, východiskem se stal Kernův test, který je založen na zákonitostech percepčně motorického vypsívání dítěte. Tento test obsahuje kresbu mužské postavy, překreslení skupiny bodů a opis krátkého textu

podle vzoru psacím písmem. Pro hodnocení jsou přesně stanovena kritéria hodnocení, která vycházejí z poznatků vývojové psychologie. Tento test by měl ukázat orientačně mentální úroveň, stupeň tvarové představivosti a abstrakce, vnímání detailů i schopnost ztvárnění postavy, úroveň motoriky a vizuomotorické koordinace. V této modifikaci však chybí posouzení verbálních projevů dítěte, později bylo doplněno o subtest verbálního myšlení - otázky na rozumové operace. Kresba lidské postavy je diagnostickou metodou, která bývá používána v klinické diagnostice. Psychologové upozorňují, že tyto testy jsou pouze orientační a pouze pomáhají upřesnit diagnózu. Pomocí kresby lze hodnotit vývoj percepce, senzomotorické koordinace, jemné motoriky, orientačně vývoj mentálních schopností (H. Spáčilová, 2009).

5.2 Pedagogická diagnostika školní zralosti u zápisu do základní školy

Vstup do školy je zásadní změna v životě dítěte. Ve škole jsou na dítě kladeny zvýšené nároky, které se týkají jeho chování, organizace času a obsahu. Aby bylo dítě schopno plnit tyto požadavky, musí dosáhnout určité vývojové úrovně (H. Spáčilová, 2009).

Podle § 36 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se musí dostavit k zápisu k zahájení povinné školní docházky dítě, které dovršilo věku šesti let k poslednímu červnu daného školního roku. Zákon umožňuje účast na zápisu i dětem, které dosáhnou věku šesti let až posledního září příslušného školního roku.

Podle § 36 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb. je zákonný zástupce povinen přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 1. dubna do 30. dubna kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

Místo a datum konání zápisu zveřejňuje ředitel základní školy na informačních tabulích školy, veřejných tabulích (M. Fasnerová, 2012).

Zápis do základní školy provádí zpravidla pedagog-elementarista, kdy se během zápisu snaží získat co největší množství informací o dítěti a orientačně posoudit, zda je připravené na vstup do školy. Od rodičů se snaží získat potřebné údaje o rodinném prostředí a dalších vlivech, které na dítě působí (zdravotní stav, oblíbené činnosti atd.). Tato diagnostika u zápisu má i některá omezení – dítě se ocitá v neznámém prostředí a zápis je krátký časový úsek. Při zápisu tedy nelze dosáhnout komplexního posouzení, k tomu je dobré mít informace od pedagogů z MŠ, kterou dítě navštěvovalo a informace od dětského lékaře. Existují dva způsoby zápisu nejběžnější je zápis tradiční (probíhá ve třídě), stále častěji se však setkáváme i se zápisem netradičním (probíhá na jednotlivých stanovištích,

kteřá jsou zaměřena na zjišťování určitých dovedností a schopností). Formy zápisu jsou individuální nebo skupinové (H. Spáčilová, 2009).

6 EMPIRICKÁ ČÁST

Cílem mé diplomové práce je zjistit připravenost dětí na zahájení školní docházky v Základní škole Troskotovice. Pedagogická diagnostika byla provedena v rámci zápisu povinné školní docházky.

V empirické části se zaměřuji na diagnostiku jednotlivých oblastí při zápisu do základní školy. Při zpracování diagnostiky zápisu do základní školy, kde jsem se zaměřila na oblast: tělesnou (skok snožmo, skok po jedné noze, hod na cíl), kognitivní (grafomotorika, řeč, sluchové vnímání, zrakové vnímání, vnímání prostoru, vnímání času, základní matematické představy), práceschopnost (samostatnost, soustředěnost), emocionálně-sociální zralost (uvolněnost, bázlivost, odloučení od rodičů), jsem použila zdroje z publikací J. Bednářové a V. Šmardové. Jejich publikace jsou zaměřeny na školní zralost a školní připravenost.

Stanovili jsme si tyto problémové otázky:

Jsou děti ve sledovaných oblastech připravené k zahájení povinné školní docházky?

Sledované oblasti školní připravenosti:

- řeč a komunikační dovednosti,
- grafomotorika,
- vnímání prostoru a času,
- základní matematické představy,
- vnímání sluchové,
- vnímání zrakové,
- a tělesný vývoj.

6.1 Metodologie a organizace výzkumu

6.1.1 Metody výzkumného šetření

Vzhledem k problému i cíli práce, kde jsem chtěla hledat odpovědi na výzkumné otázky, jsem zvolila metodu a techniky pedagogické diagnostiky analýzy dílčích oblastí, testy grafomotoriky, rozhovor a pozorování. Má volba vychází i z toho, že se zaměřuji na jednu skupinu dětí předškolního věku. Podle publikace Metodologie věd o výchově (Š. Švec a kolektiv, 2009) je hlavním rysem kvalitativního výzkumu intenzivnost, kde pozorovatel zaznamenává vše, co se odehrává v daném prostředí. Provádí zápisy, které později analyzuje. Mezi typické metody kvalitativního výzkumu patří pozorování a rozhovor. Pro získání potřebných dat jsem použila metodu pozorování, testy grafomotoriky, rozhovor a analýzu dílčích oblastí.

6.1.2 Výzkumný vzorek

Pro výzkum jsem si vybrala děti předškolního věku, které se účastnily zápisu k povinné školní docházce na školní rok 2018/2019 v Základní škole Troskotovice. K zápisu přišlo celkem deset dětí ve věkovém rozmezí 5 let a 9 měsíců až 6 let a 10 měsíců. Devět dětí navštěvuje stejnou třídu v MŠ, a z toho tři děti měly odklad povinné školní docházky, jedna dívka přichází z jiné MŠ.

6.1.3 Časová organizace výzkumu

Fáze výzkumu probíhala během zápisu k povinné školní docházce 4. dubna 2018 během odpoledne v časovém rozmezí 14 – 18 hodin. Jedná se tedy o výzkum krátkodobý.

6.1.4 Charakteristika místa šetření

Výzkumné šetření probíhalo v budově malotřídní školy, ve dvou učebnách a tělocvičně. Mateřská škola sídlí ve stejné budově jako škola základní. V jedné třídě probíhal zápis společně s rodiči, dítě pracovalo s elementaristkou a rodiče vypisovali formuláře. Děti provázeli žáci 4. třídy této školy. V druhé třídě byly vymezeny dvě pracovní zóny s učitelkami ZŠ, v tělocvičně byla učitelka MŠ, která prováděla diagnostiku tělesné zralosti.

Při vstupu do první třídy přicházeli rodiče s dítětem, rodiče obdrželi průvodní dopis o účasti na šetření pro diplomovou práci (viz Příloha č. 1), poté rodiče vyplňovali potřebné dokumenty. Zvolila jsem si metodu rozhovoru, který byl strukturovaný tak, abychom od rodičů obdrželi, co nejvíce informací potřebných k šetření (viz Příloha č. 2). Výzkumným

vzorkem byly děti, které přišly k zápisu. Rozhovor nestrukturovaný probíhal i s dítětem, tam jsme se snažili o odbourání nervozity a strachu a navázání příjemné atmosféry.

6.2 Oblasti zkoumání

6.2.1 Řeč a komunikační dovednosti

V oblasti řeči byly posuzovány aspekty jazykových rovin foneticko-fonologické, morfologicko-syntaktické, lexikálně sémantické a pragmatické.

U foneticko- fonologické roviny byla sledována výslovnost, artikulace, slovní zásoba. Artikulační obratnost byla založena na principu opakování a hodnocení, zda dítě správně vyslovuje po elementaristce slova (děda, babička, sova, strašidlo, žáci píší...). V druhé zmiňované rovině morfologicky-syntaktické bylo zjišťováno, zda dítě mluví správně ve větách, odpovídá na otázky (např. „Jak se jmenuješ?“). U roviny lexikálně sémantické dítě popisovalo obrázek, tvořilo protiklady a nadřazené pojmy. U roviny pragmatické se učitelky ptaly na jméno, příjmení, věk a bydliště, zda nám řekne básničku či zazpívá písničku. Dále byl sledován oční kontakt.

6.2.2 Grafomotorika

Při diagnostice grafomotoriky byly sledovány tyto aspekty: dodržování proporcí, detaily (u postavy: oči, uši, nos, pusa, správný počet prstů), úchop psacího náčiní, tlak na podložku a plynulost tahů. U Jiráskova orientačního testu školní zralosti jsou hodnoceny tři úkoly po pěti bodech, kde 1 je nejzdařilejší a 5 nejslabší výkon. Jiráskův test není plně vyhodnocen z důvodu libovolné kresby. Dítě dostalo papír formátu A4, na který mělo nakreslit libovolný obrázek. Dalším sledovaným aspektem byl Jiráskův orientační test školní zralosti (Příloha č. 7). Tento test obsahuje napodobení psacího písma, které je umístěno doprostřed listu papíru a dítě se snaží napodobit toto písmo levou či pravou rukou. U napodobení písma si všímáme čitelnosti, velikosti písma, znázornění velkého počátečního písmena, napojení písmen, odlišení slov, interpunkčního znaménka nad písmenem a za větou. Dále test obsahuje napodobení souboru bodů, rovněž levou či pravou rukou tudíž zjištění lateralit ruky. U obkreslování bodů si všímáme vzdálenosti a uspořádání bodů a velikosti, zmenšení je přípustné a zvětšení nemá být víc než o polovinu. Dalším sledovaným úkolem bylo dokreslení zubů pily, kde se sleduje zvládnutí šikmých čar a změna směru vedení čáry. Při obkreslování horních smyček se sleduje směr vedení čáry, zda je schopno dítě ovládat křížení šikmých čar, dále se sleduje velikost (Příloha č. 8). Vyhodnocení této dílčí oblasti bylo

provedeno testovým vyhodnocením Jiráskova orientačního testu, vyhodnocením kresby, vyhodnocením obkreslení zubů pily a horní smyčky.

6.2.3 Hrubá motorika

V této oblasti byl sledován skok snožmo, skok po jedné noze a hod míčem na cíl. Cvičení bylo dítěti nejprve vysvětleno a předvedeno. Při plnění cviků byla sledována plynulost, koordinace pohybů, postavení těla. Vyhodnocení hrubé motoriky bylo prováděno pozorováním.

6.2.4 Vnímání prostoru

Pro zjištění prostorového vnímání jsme jako pomůcky použily krabice a dřevěná zvířátka. Zvířátka jsme podle krátkého příběhu seřadily za sebe, v jakém šly pořadí. Dítě pak určovalo, které zvířátko je první, poslední. Umisťováním zvířátka děti určovaly, zda je před krabicí, za krabicí, v krabicí, vedle krabice. Vnímání prostoru usnadňuje každodenní činnosti, orientaci v prostředí, uvědomění si vlastního těla. Pro vnímání prostoru je důležitý hmat, motorika, zrak, sluch i řeč. Vnímání prostoru se vymezuje podle tří os (hornodolní, předozadní, pravolevá). Pojmy první a poslední. Diagnostika vnímání prostoru byla u dětí prováděna pozorováním, které následovalo ihned po vysvětlení a předříkání krátkého příběhu: „Zvířátka bydlí v této kleci (krabici), každý den jsou zvířátka na procházku. První půjde slon, za ním půjde hroch a naposled jde žirafa. Kdo jde jako první? Kdo jde jako poslední? A Kde stojí hroch?“ Poté následoval příběh, že si zvířátka hrála na schovávanou, a děti musely určit, kde jsou. Hroch na krabici, žirafa v krabici, slon za krabicí. Následný úkol spočíval v tom, že dítě si vzalo do rukou zvířátko a paní učitelka mu řekla krátký příběh a dítě umisťovalo zvířátka dle pokynů: „Dej žirafu do krabice, hrocha polož za krabici, slona postav před krabici.“ (Příloha č. 10).

6.2.5 Vnímání času

U vnímání času byly na tabuli umístěny obrázky z Perníkové chaloupky a děti měly obrázky poskládat dle posloupnosti děje (Příloha č. 9). Pokud dítě pohádku neznalo, učitelka mu ji přečtyprávěla a dítě až poté poskládalo obrázky. Uvědomění si posloupnosti je důležité pro vnímání pořadí číslic, pořadí písmen v abecedě, násobilce a všude, kde je potřeba zachovat pořadí. Diagnostika této dílčí oblasti byla prováděna pozorováním, jak děti skládají obrázky z pohádky dle posloupnosti, jak jde děj pohádky za sebou.

6.2.6 Sluchové vnímání

U sluchového vnímání byla zkoumána sluchová analýza a syntéza, kdy mělo dítě určit počáteční hlásku slova u slov: les, pes, zajíc, srnka, Dítě mělo určit poslední souhlásku ve slově u slov: les, myš, dům. Dalším úkolem bylo vytleskávání a určení počtu slabik ve slově. Použitá slova: chaloupka, les, sova, srnka, zajíc, perníček, ježibaba. Zopakováním věty z více slov a zopakováním čtyřech nesouvisejících slov, se kontrolovala sluchová paměť. Např. věta: „Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko.“ Slova: maminka, bota, kočka, les.

6.2.7 Základní matematické představy

V této oblasti jsme zjišťovali úroveň matematických schopností dítěte pomocí šesti úkolů. V úkolu třídění dle kritérií mělo dítě seřadit tři pastelky dle velikosti od nejmenší po největší. Porovnávání stejně, méně, více na barevných žetonech (Příloha č. 6). Dítě mělo vyjmenovat číselnou řadu. Použití žetonů jsme využily při počítání množství do šesti. Dále mělo dítě poznat základní geometrické tvary: kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník, na toto bylo použito geometrických tvarů ze ZŠ (Příloha č. 6). Diagnostiku jsme prováděly pozorováním porovnávání - stejně, méně, více, řazením dle velikosti, tříděním dle kritérií – dítě si prohlédlo řadu a určilo, co do řady nepatří, spočítáním množství do šesti, vyjmenováním číselné řady a určováním geometrických tvarů.

6.2.8 Zrakové vnímání

Pro úspěšné zvládnutí čtení a psaní je důležité zrakové vnímání. U zrakového vnímání jsem se zaměřila na zrakovou analýzu a syntézu, zrakovou paměť, odlišení figury a pozadí.

Zraková analýza a syntéza: Dítě dostalo rozstříhaný obrázek na čtyři díly (Příloha č. 5), pomocí předlohy mělo obrázek správně složit.

Poznávání barev: Pro poznávání barev byly dětem ukazovány pastelky základních barev, děti pojmenovávaly barvy.

Odlišení figury a pozadí: Při odlišení figury a pozadí (Příloha č. 4) dítě na velkém obrázku vyhledávalo a ukazovalo stejné živočichy, kteří jsou v dolní části listu. Odlišení figury a pozadí je důležité pro odlišení písmen a číslic, aby nedocházelo k jejich záměně.

6.3 Pedagogické diagnostiky

Z důvodu zachování anonymity dětí budu uvádět pouze, zda se jedná o chlapce či dívku. U dítěte bude uvedeno: Jeho věk, a zda již měl odklad povinné školní docházky, či nikoliv. Ve stručné anamnéze shrnuji osobní, rodinnou a školní anamnézu.

Každá diagnostika zahrnuje sledované dílčí oblasti u zápisu do základní školy, které jsme zaznamenávali do tabulky. Celkové shrnutí dovedností a schopností popisují v dílčím závěru. Na základě těchto zjištěných údajů rozhodujeme o připravenosti či nepřipravenosti dítěte na zahájení povinné školní docházky. Každá diagnostika má svoji tabulku, ve které jsou zaznačeny jednotlivé výstupy v jednotlivých oblastech. Dané úkoly jsou v tabulce znázorněny takto: zvládá, zvládá s dopomocí, nezvládá. K hodnocení školní připravenosti přikládám názor učitelky MŠ, která s dětmi pracuje při edukačně-stimulačních skupinkách.

6.3.1 Pedagogická diagnostika I

Pohlaví dítěte: Dívka 1

Datum narození dítěte: 22. 9. 2011

Odklad povinné školní docházky: Ne

Anamnéza: Dívka 1 pochází z úplné rodiny, má starší sestru, která navštěvuje 4. ročník základní školy. Starší sestra se o dívku 1 občas stará, než rodiče přijedou ze zaměstnání. Mezi záliby dívky 1 patří zpěv, tanec, kreslení, deskové hry, skládání puzzle. S rodiči a sestrou často jezdí na výlety, vodácké víkendy. Mezi záliby dívka 1 patří zpěv, tanec, kreslení, deskové hry, skládání puzzle. Dívka 1 navštěvuje MŠ od dvou a půl let, do MŠ chodí ráda. Ve volném čase navštěvuje kamarády ze školy. Navštěvuje logopedii, má problém s výslovností ř. Se začleněním do MŠ neměla problémy, je kamarádká, ráda se zapojuje do činností, ve skupině bývá často dominantní. Při prvním kontaktu je otevřená, odpovídá bez obav. Dokáže se dobře soustředit a spolupracovat.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko–fonologická rovina: Správně zafixované souhlásky i samohlásky mimo ř.

Morfologicko-syntaktická rovina: Dívka 1 používá všechny slovní druhy.

Lexikálně-sémantická rovina: Hovoří spontánně o různých událostech. Dívka 1 bez chyby tvořila jak protiklady bez vizuální podpory, tak i slova nadřazená. Ráda recituje a zná spoustu básniček.

Pragmatická rovina: Komunikuje přiměřeně dané situaci. Zvládá rozhovor s cizími lidmi i dětmi. Oční kontakt udržovala při celém rozhovoru. Řekla své jméno, příjmení, adresu s číslem popisným. U otázky: „Jak se jmenuje maminka, tatínek?“ si nemohla vzpomenout, s nápovědou počáteční slabiky si vzpomněla a zvládla uvést jméno matky i otce. Slovní zásoba bohatá, dobrá pohotovost při mluvení.

Grafomotorika

Úchop špetkový. Tlak na podložku optimální. Kresba zubů pily velmi zdařilá, zvládá šikmé čáry i směr vedení čáry. U horní smyčky zvládnuté křížení šikmých čar i vedení směru čáry. Nakreslila kočku a květinu. Kočka má oči, nos, uši, ocas, čtyři nohy, proporce v pořádku. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti při překreslování souboru bodů hodnoceno 2 body, písmo čitelné, napodobení napsané věty, na velikosti písmen ani na dodržení vodorovné linie nezáleží. Soubor deseti bodů odpovídá počtem i uspořádáním. U opisu psacího písma je první velké písmeno, interpunkční znaménka správně, slova oddělena, písmena navázány. Dominantní pravá ruka.

Hrubá motorika

Skok snožmo zvládá, taktéž i skok po jedné noze a hod na cíl. Pohybově velmi mrštná. Pohyby plynulé, koordinované.

Vnímání prostoru

Dívka 1 správně určovala orientaci hornodolní, předozadní i pravolevou. Prostorovou orientaci zvládala i na svém těle.

Vnímání času

Při řazení obrázků z pohádky O perníkové chaloupce nezaváhala a děj seřadila ve správné časové posloupnosti. Obrázky po seřazení okomentovala a děj stručně převyprávěla. Na otázky učitelky, co se stalo nejdříve, později odpovídala správně, bez zaváhání.

Sluchové vnímání

Sluchová analýza a syntéza: počáteční hlásku určila u všech slov bez chyby. Určení poslední hlásky ve slově nezvládla ani u jednoho slova ze tří. Vytleskávání slabik u všech slov zvládla bez chyby. Zopakování čtyř slov zvládla bez chyby, taktéž i zopakování věty: „Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko.“

Základní matematické představy

U třídění dle velikosti dívka nezapochybovala a seřadila pastelky správně od nejmenší po největší. Matematické pojmy má dívka 1 osvojené správně: méně, více, stejně určovala správně. Číselnou řadu vyjmenovala do 30 bez chyby. Množství do šesti, které počítala pomocí žetonů, měla správně. Při určování geometrických tvarů neuměla pojmenovat trojúhelník.

Zrakové vnímání

Zraková analýza: Rozstříhaný obrázek sestavila správně a rychle.

Poznávání barev: Všechny barvy pojmenovala bez chyby.

Odlišení figury a pozadí: Všechny živočichy pojmenovala správně, přiřadila malé obrázky na plochu.

Tabulka 1: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Dívka 1

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

U dívky 1 jsou výsledky ve většině oblastí bez obtíží. Komunikační schopnosti v pragmatické rovině jsou na vyšší úrovni, dívka není bázlivá, dokáže se soustředit na práci, udržuje oční kontakt. Problém je ve výslovnosti ř, ale dívka navštěvuje logopeda a s problémem se pracuje. Hrubá, jemná motorika i grafomotorika na velmi dobré úrovni. Kresba propracovaná i s detaily. Matematické představy vytvořeny, menším problémem bylo určování geometrických tvarů, kde dívka 1 neurčila trojúhelník. Orientace v prostoru i čase i na ploše velmi dobrá. Ze sledovaných oblastí jsme usoudili, že dívka je připravena na zahájení školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami ZŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky

Posouzení učitelkou MŠ: Připravená k zahájení povinné školní docházky

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že je dívka 1 připravena k zahájení povinné školní docházky.

6.3.2 Pedagogická diagnostika II

Pohlaví dítěte: Dívka 2

Datum narození dítěte: 4. 10. 2011

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Dívka 2 pochází z úplné rodiny, která žije v malé vesnici, kde není MŠ, proto dívka 2 navštěvuje MŠ o 15 km, kde bydlí její prarodiče. Matka má dobré zaměstnání, z toho důvodu dívku 2 vozila od jednoho roku do jeslí do Brna. Dívka 2 má mladšího sourozence, kterému je rok a půl, kterého rodiče vozí do jeslí již od 4 měsíců. Dívku 2 do MŠ vodí většinou časně ráno otec, matka nebo babička. Mezi dívčiny záliby patří hry s panenkami, hra na obchod, pexeso. Společné rodinné chvíle tráví výlety, hraním si na zahradě, často navštěvují prarodiče a rodinu. Dívka 2 kamarády ze školky nenavštěvuje, jelikož pochází ze vzdálenější vesnice. Dívka nastoupila do MŠ ve třech letech, s nástupem měla adaptační potíže, byla bázlivá, s dětmi si příliš nehrála, držela se učitelka a stále vyhledávala její blízkost. V předškolním roce se více začlenila, vyhledává kamarády, více spolupracuje, kreslení nevyhledává, ráda skládá puzzle. Při spontánní hře je spíše v pozadí, přijímá rozkazy dalších dětí. Dívka 2 navazuje kontakt z cizí osobou pomaleji, na otázky neodpovídá, stydí se.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko–fonologická rovina: souhlásky i samohlásky zafixovány správně.

Morfologicko-syntaktická rovina: Dívka 2 používá všechny slovní druhy.

Lexikálně-sémantická rovina – Dívka 2 se spontánně verbálně nevyjadřuje. Dívka 2 bez chyby tvořila jak protiklady bez vizuální podpory, tak i slova nadřazená.

Pragmatická rovina: komunikuje bázlivě, spontánní projev chybí, na otázky odpovídá tichým hlasem a bázlivě. Oční kontakt udržovala s častým skloněním hlavy. Řekla své jméno, příjmení, adresu s číslem popisným. U otázky: „Jak se jmenuje maminka, tatínek?“ odpovídala správně. Komunikaci udržuje při kladení otázek, ale spontánní komunikaci nevyhledává.

Grafomotorika

Tlak na podložku optimální. Úchop špetkový, ale ještě nezafixovaný. U kresby zubů pily čára přerušovaná, na začátku nenapojovaná. U horní smyčky nezvládnutí vedení čáry, čára jde opačným směrem. Na obrázek nakreslila kočku, květinu, mrak, slunce. U kresby kočky jsou přítomny detaily: oči, nos, pusa, napojení krku k trupu, nohy jednodimenzionální čára. U sluníčka přítomny detaily: oči, nos, pusa. Proporce odpovídají. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma nezdařilý, rozpoznána dvě písmena, interpunkční znaménka chybí. Slova neoddělena. Celkem 4 body. Při překreslování souboru deseti bodů jsou body rozmístěny rovnoměrně pouze v první řadě a jsou asi jedenkrát větší. Počet bodů dodržen, umístění také. Body 2. Lateralita pravé ruky.

Hrubá motorika

Skok snožmo zvládá, taktéž i skok po jedné noze a hod na cíl. Pohyby neplynulé, koordinace neobratná. Při běžné chůzi pravá ruka, jako kdyby zaostávala za tělem.

Vnímání prostoru

Dívka 2 zvládla orientaci v prostoru nahoře dole, první poslední, pravolevou, předozadní. Správně určila první a poslední zvířátko v řadě.

Vnímání času

Časovou orientaci při skládání pohádky dle posloupnosti děje zvládla s dopomocí učitelky, která jí kladla otázky: Co udělal Jeníček s Mařenkou, když zabloudili v lese? Dívka 2 obrázky přeřadila ve správné posloupnosti.

Sluchové vnímání

Opakování slov zvládla dobře. Určení počáteční hlásky ve slovech sova, les, ježibaba, chaloupka zvládla dobře. Určení poslední hlásky zvládla ve slovech myš a les. Určení počtu slabik a jejich vytleskání zvládla dobře. Zopakování věty: Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko, zvládla bezchybně. Zopakování čtyř slov maminka, bota, kočka, les zvládla ve správném pořadí.

Základní matematické představy

Matematické pojmy má dívka 2 osvojené správně. Určování méně, více, stejně zvládla výborně. Číselnou řadu jmenovala do 16. Množství do šesti zvládla bez chyby. Třídila správně dle kritérií. Při určování geometrických tvarů správně pojmenovala kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník.

Zrakové vnímání

Zná všechny barvy i jejich odstíny, na požádání vybrala jmenovanou barvu a našla k ní odstín. Obrázek zvládla poskládat bez předlohy. Odlišení figury a pozadí: Všechny živočichy na větší ploše pojmenovala správně, přiřadila malé obrázky na plochu.

Tabulka 2: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Dívka 2

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl.matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			

Dílčí závěr

Dívka 2 se na zápise nijak neprojevila, seděla u maminky a vůbec se nedala namotivovat k nějaké činnosti, všechny oblasti byly dokončeny druhý den v MŠ. Dle slov maminky se dívka na zápis do školy těšila, totéž potvrdily i učitelky MŠ. Všechny sledované oblasti zvládla s výjimkou určení poslední souhlásky ve slově, ale toto kritériu zvládne minimum dětí předškolního věku. V řečové oblasti se nevyskytují závažné obtíže, pouze u pragmatické roviny je dívka 2 bázlivá, kontakt s dospělými nevyhledává, s vrstevníky komunikuje. V grafomotorice byly obtíže u horní smyčky, kde nezvládla směr vedení čáry a při překreslování bodů je nesprávně seřadila a nedodržela velikost. Vnímání prostoru bez obtíží. V posloupnosti děje zvládla poskládat obrázky s dopomocí učitelky. Sluchové vnímání i zrakové vnímání jsou v pořádku. Matematické představy jsou ukotveny správně. Oblast hrubé motoriky je oslabená, pohyby jsou neplynulé a nekoordinované. Podle učitelky MŠ se v edukačně-stimulačních skupinkách zapojuje a spolupracuje. I přes občasnou bázlivost usuzujeme, že dívka je do školy připravena. Z důvodu oslabené hrubé motoriky a grafomotoriky, doporučujeme cvičit uvolňovací grafomotorické cviky a více pohybových aktivit na zlepšení koordinaci pohybů. Obtížnost při grafomotorice je spojena s neobratností a zhoršenou koordinací pohybů těla, jelikož menší pohyblivost a zručnost má vliv na preferenci činností. Pokud je dítě v některé oblasti neobratné, může docházet po určité době k nevyhledávání těchto činností z oblastí hrubé či jemné motoriky.

Posouzení hodnotícími učitelkami ZŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že je dívka 2 připravena k zahájení povinné školní docházky.

6.3.3 Pedagogická diagnostika III

Pohlaví dítěte: Dívka 3

Datum narození dítěte: 29. 7. 2011

Odklad povinné školní docházky: ano

Anamnéza: Dívka 3 pochází z úplné rodiny. Má bratra dvojče. Do čtyř let žila v Brně. Od tří let navštěvovala MŠ v Brně, poté se přestěhovali a navštěvuje MŠ na vesnici. Mezi její záliby

patří tanec, zpěv, kreslení, skládání puzzle, hraní deskových her. S rodiči a bratrem tráví společné chvíle doma na dvorku, kde mají kozu a psa. Často společně navštěvují prarodiče. Dívka bývá často nemocná, trpí na záněty horních cest dýchacích. V loňském roce měla ze zdravotních důvodů odklad povinné docházky. Naší MŠ navštěvuje od čtyř let. Dívka 3 je energická upovídaná, verbální kontakt s cizími lidmi ji nečiní potíže, ráda recituje a zná spoustu básniček a písniček, oční kontakt udržuje.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko fonologická rovina: souhlásky, samohlásky zafixované správně, výslovnost správná.

Lexikálně-sémantická rovina: Dívka 3 hovoří spontánně, nejeví známky bázlivosti. Ráda recituje i zpívá. Slovní zásoba je bohatá, dobrá mluvní pohotovost.

Pragmatická rovina: Řečí se snaží ovlivňovat své okolí, často skáče do řeči druhých. Komunikuje s dospělými i dětmi. Správně zodpověděla dotazy na své jméno, adresu, jména rodičů i prarodičů.

Grafomotorika

Úchop správný špetkový. Optimální tlak na podložku. Kresba zubů pily, zde dívka 3 dodržela velikost zubů, avšak čára je přerušovaná v napojování. U horní smyčky je správný směr křížení čar s postupným zmenšováním velikosti smyčky, tah plynulý. Na obrázku má postavu s košíkem, strom a keř s malinami. Kresba postavy: detaily oči, nos ústa, Ruce se třemi prsty, nepoměrně větší než ostatní části těla. Nohy kreslené jednodimenzionální čarou.

Kresba postavy 2 body. Proporce osoba, keř a strom jsou správné. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma dvě písmena, 2 body. Levou rukou se pokusila o psaní, ale znaky nelze rozeznat. U překreslování souboru bodů je velikost bodů asi třikrát větší, 3 body. Body psané levou rukou prostorově uspořádány lépe než nody psané pravou rukou, zde jsou spodní dva body odskočené od druhých a jsou ve větší vzdálenosti od sebe. Celkem v Jiráskově orientačním testu 7 bodů, hodnocení: průměr. Lateralita nevyhraněná.

Hrubá motorika

Hod na cíl, skok snožmo i skok po jedné noze zvládá. Pohyb plynulý, koordinovaný. Dívka mrštná.

Vnímání prostoru

Prostorové pojmy jsou zvládnuté velmi dobře, zvládá nahoře dole, vpředu vzadu, vpravo vlevo, první poslední. Dívka se orientuje na ploše i v prostoru.

Vnímání času

Orientaci času v posloupnosti pohádkového děje zvládla dobře. Pohádku převyprávěla podle obrázků.

Sluchové vnímání

Dívka 3 opakování slov splnila správně. Určení počátečních hlásek u všech slov zvládla výborně. Určení poslední hlásky ve slově zvládla u slov myš, les. Určení počtu slabik vytleskáváním splnila bez jediné chyby. Zopakování věty: „Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko“ zvládla též dobře. Správně zopakovala řadu čtyř slov maminka, bota, kočka, les.

Základní matematické představy

Základní matematické pojmy má dívka zafixovány správně. Porovnávání méně a více, stejně zvládla výborně. Předměty seřadila dle velikosti bez chyby, číselnou řadu jmenovala do 40 bez chyby. Množství do šesti určila správně. Geometrické tvary kruh, obdélník, čtverec, trojúhelník poznala bez zaváhání.

Zrakové vnímání

Pojmenování barev a jejich odstínů zvládla výborně. Při skládání obrázku nepotřebovala předlohu. Při přiřazování a pojmenování obrázku si vedla velmi dobře.

Tabulka 3: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Dívka 3

Oblasti zkoumání	Zvládá	Zvládá s	Nezvládá
------------------	--------	----------	----------

	samostatně	dopomocí	
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Dívka 3 byla u zápisu zpočátku nervózní. V řečové oblasti nebyly žádné obtíže, dívka 3 má dobré komunikační schopnosti. U Jiráskova testu školní zralosti u překreslování teček byla zdařilejší práce provedena levou rukou, ovšem přepis psacího písma zvládla jen částečně, opsala jen prostřední slovo, kde však dodržela interpunkční znaménko a správné napojení písmen. Vnímání prostoru i času je na vynikající úrovni. V matematických představách vše zvládla velmi dobře, číselnou řadu vyjmenovala do 40. V oblasti sluchového vnímání je vše v pořádku. V hrubé motorice jsou pohyby koordinované, plynulé. Z vyhodnocování dílčích oblastí, které dívka 3 vykonala bez obtíží a velmi dobře, usuzujeme, že je připravena k zahájení školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami ZŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že je dívka 2 připravena k zahájení povinné školní docházky.

6.3.4 Pedagogická diagnostika IV

Pohlaví dítěte: Dívka 4

Datum narození dítěte: 13. 4. 2012

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Dívka 4 pochází z neúplné rodiny, je ve střídavé péči. Matka má psychické obtíže. Otec žije s novou přítelkyní, se kterou má půlroční dítě. Otec by rád dostal dívku 4 do své péče. Dívka 4 kvůli střídavé péči bude navštěvovat dvě základní školy, jelikož rodiče bydlí ve vzdálených vesnicích. Ráda kreslí a hraje pexeso. Dívka 4 se jevila vyrovnaně, nebála se, mluvila suverénně, oční kontakt udržovala po celou dobu zápisu.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: výslovnost správná. Artikulace správná, hlas hlasitý.

Morfologicko-syntaktická rovina: Dívka 2 používá všechny slovní druhy.

Lexikálně-sémantická rovina: Dívka mluví bez obtíží, spontánně, nejeví známky studu. Správně tvořila protiklady bez vizuální podpory. Správně vytvářela slova nadřazená.

Pragmatická rovina: komunikace na dobré úrovni, Oční kontakt dívka 4 udržovala po celou dobu hovoru. U otázky na jméno matky i otce odpovídala správně. Jméno, věk, místo bydliště uvedla. Mluvila ve větách i souvětích. Působila vyrovnaně, nestyděla se.

Grafomotorika

Úchop správný, špetkový. Tlak na podložku v normě. Kresba zubů pily velice zdařilá, napojování i směr vedení čar velmi zdařilý. Horní smyčka velmi zdařilá, vedení i křížení ve správném směru, udržena i velikost smyčky. Na obrázku je dům a postava. Postava je větší než dům. U postavy je hlava napojena na trup bez krku. V obličejí jsou nakresleny pusa a oči. Ruce jsou napojeny k trupu a směřují vzhůru, velká dlaň s pěti prsty, které jsou jednodimenzionální. Nohy umístěny od sebe, dvojdimenzionální čára. Kresba 2 body. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma pravou rukou velmi zdařilý, písmena jsou napojena, slova oddělena, interpunkční znaménka přítomna. Počet bodů 1. Opis levou rukou dobrý. U překreslování deseti bodů velikost odpovídá předloze, body umístěny symetricky dle vzoru. Počet bodů 1. Celkový součet bodů Jiráskova orientačního testu školní zralosti je 4, což je výrazný nadprůměr. Lateralita vyhraněná, pravá ruka.

Hrubá motorika

Všechny cviky plnila s nadšením a bez sebemenších obtíží. Pohyby plynulé, koordinované.

Vnímání prostoru

Prostorové vnímání správné, orientuje se správně ve všech směrech, jak na těle, tak na ploše.

Vnímání času

Při seřazování posloupnosti děje u pohádky byla dívka 4 ze všech dětí nejaktivnější, seřazování komentovala, její vyprávění bylo slovně velmi bohaté.

Sluchové vnímání

Počáteční hlásku určila správně u všech uvedených slov. Bezchybně taktéž určila u všech tří slov poslední hlásku. Vytleskávání a počet slabik ve slově zvládla velmi dobře. Správně zopakovala větu: „Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko.“ Opakování čtyř po sobě jdoucích slov zvládla bezchybně.

Základní matematické představy

Základní matematické pojmy jsou ukotveny správně. Při porovnávání méně, více, stejně si vedla velmi dobře. Číselnou řadu vyjmenovala do 30. Množství do šesti zvládla určovat velmi dobře. U rozpoznávání geometrických tvarů si vedla velmi dobře.

Zrakové vnímání

Dívka 4 má znalost barev i jejich odstínů. Při skládání obrázku nepotřebovala vizuální předlohu, vedla si velmi dobře. Odlišování figury a pozadí zvládla velmi dobře, obrázky správně pojmenovala.

Tabulka 4: Dosažená úroveň sledovaných znalostí – Dívka 4

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl.matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Dívka 4 u zápisu spolupracovala a udržovala oční kontakt. V řečové oblasti si vedla velmi dobře, má bohatou slovní zásobu, komunikuje spontánně. U testů grafomotoriky si vedla velmi dobře, opis písma velmi zdařilý se zachováním interpunkčních znamének. Při kresbě zubů pily si vedla velmi dobře, taktéž u horní smyčky. Obrázek postavy je větší než dům, ruce kresleny jednodimenzionálně s velkými dlaněmi a správným počtem prstů, nohy od sebe dvojdimenzionálně. V obličeji chybí nos. Vnímání času a prostoru velmi dobré. Matematické představy má zvládnuty velmi dobře, množství, porovnávání, číselnou řadu i geometrické tvary ji nečiní žádné obtíže. Sluchové vnímání velmi dobré. U hrubé motoriky je pohyb plynulý a koordinovaný. Z pozorování usuzujeme, že dívka je do školy řádně připravena. Obtíží bude to, že dívka 4 z důvodu střídavé péče bude navštěvovat dvě základní školy.

Posouzení hodnotícími učitelkami ZŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připravena k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že dívka 4 je připravena k zahájení povinné školní docházky.

6.3.5 Pedagogická diagnostika V

Pohlaví dítěte: Chlapec 1

Datum narození dítěte: 18. 2. 2012

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Chlapec 1 pochází z neúplné rodiny, žije s matkou a babičkou. Otec neuveden, s chlapcem 1 se nestýká. Sourozence nemá. Matka je velice bázlivá, chlapce 1 často odhlašuje, i když není nemocný. Je na něj hodně fixovaná, až nezdravě se o něj bojí. Chlapec je v její přítomnosti klidný, bázlivý. Mezi chlapcovy záliby patří stavebnice, sledování pohádek. Společné chvíle tráví s matkou doma. Chlapec začal navštěvovat MŠ až v předškolním roce, předtím byl s matkou doma. Na svůj věk je chlapec poměrně vysoký. Do kolektivu dětí se zapojoval obtížněji, neuměl s dětmi navázat kontakt. Díky častým absencím je bázlivější. S kamarády mimo MŠ se nestýká. Při pozorování mluvil tichým hlasem, byl nervózní, oční kontakt udržoval, na otázky odpovídal.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: Chlapec 1 nezvládá souhlásky r, ř, š, ž. Samohlásky má zafixovány správně. Při artikulaci nezvládá měkčení.

Morfologicko-syntaktická rovina: Chlapec 1 užívá všechny slovní druhy správně, mluví spíše v jednoduchých větách. Souvětí méně časté.

Lexikálně-sémantická rovina: Chlapec 1 tvořil protiklady bez vizuální opory. Nadřazené pojmy tvořil dobře.

Pragmatická rovina: Komunikace omezena pouze na odpovědi, které byly strohé, jednověté.

Na otázky, jak se jmenuje matka, kolik mu je let, jak se jmenuje, odpovídal správně tichým hlasem. Neznal žádnou básničku, ani písničku.

Grafomotorika

Úchop špetkový, tlak na podložku v normě. Kresba zubů pily velmi zdařilá, směr čáry i napojování velmi dobré. U horní smyčky zvládl směr vedení čáry i křížení, smyčky stejné velikosti. Na obrázek nakreslil postavu, dům, slunce, mrak, vránu. U kresby domu jsou přítomny detaily, převažují ostré hrany, kouř je naznačen obloukem a smyčkou. Kresba postavy neodpovídá věku, jednodimenzionální čáry i končetin, chybí prsty. Trup je oproti zbytku těla velmi krátký. Hlava je k trupu připojena krkem. V obličejí chybí nos, uši. Slunce i mrak mají oči a pusy. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma pravou rukou je první písmeno větší než druhé, avšak třetí písmeno je opět velké, písmena jsou napojena, velikost písma dvakrát větší než na předloze. Chybí interpunkční znaménko za větou. Opis levou rukou větší, opsal dvě slova, napojení zvládl, odlišil i první velké písmeno. U překreslování souboru deseti bodů je zdařilejší obkreslení levou rukou, body jsou prostorově umístěny správně. Při překreslování pravou rukou jsou body třikrát větší než na vzoru. Lateralita levé ruky.

Hrubá motorika

Při pohybu je opatrnější, skok snožmo, skok po jedné noze zvládl. Hod na cíl splnil. Pohyb strnulý, neplynulý, nekoordinovaný.

Vnímání prostoru

Prostorové pojmy jsou zvládnuté velmi dobře, zvládá nahoře dole, vpředu vzadu, pravá levá, první poslední. Chlapec 1 se orientuje na ploše i na vlastním těle.

Vnímání času

Při seřazování posloupnosti děje u pohádky nastaly obtíže, chlapec neuměl pohádku správně seřadit, říkal, že ji nezná. Učitelka mu pohádku převyprávěla, poté již už dokázal seřadit, ale s dopomocí učitelky.

Sluchové vnímání

Při určování počáteční hlásky si vedl velmi dobře. Poslední hlásku určil správně u všech tří slov. Počet slabik pomocí vytleskávání zvládl velmi dobře. Při zopakování věty si vedl dobře. Zvládl dobře i opakování po sobě jsoucích čtyř slov.

Základní matematické představy

Správně zafixovány matematické pojmy. Zvládl dobře porovnávání více, méně, stejně. Číselnou řadu vyjmenoval do 20. Množství do šesti určoval správně. Třídění dle kritérií zvládl dobře. Všechny geometrické tvary určil správně.

Zrakové vnímání

Základní barvy znal, nedokázal určit fialovou a růžovou. Třídění dle kritérií zvládl. Obrázek poskládal s vizuální pomocí. Odlišování figury a pozadí zvládl dobře, všechny obrázky pojmenoval správně.

Tabulka 5: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Chlapec 1

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl.matematické představy			
Sluchové vnímání			

Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Chlapec 1 spolupracoval, oční kontakt udržoval. V řečové rovině má problémy s artikulací při měkčení. Neumí vyslovit r, ř, š, ž, s tímto se pracuje, chlapec navštěvuje logopedii. U testů grafomotoriky si vedl velmi dobře při dokreslování zubů pily i horní smyčky. Opis písma v Jiráskově orientačním testu je zdařilý, respektuje napojení písmen, oddělení slov. Obkreslování souboru bodů je zdařilejší levou rukou. Kresba postavy spíše podprůměrná věku. Chlapec 1 má levou laterální ruku. Matematické představy fixovány správně. Sluchové vnímání velmi dobré. Vnímání času u posloupnosti děje nezvládl seřadit, jelikož říkal, že pohádku nezná, po přečtení pohádky učitelkou, zvládl seřadit obrázky s dopomocí učitelky. Špatné vnímání času může způsobit potíže ve čtení a psaní, hrozí záměna písmen, číslic i jejich vynecháním. U chlapce 1 šlo spíše o neznalost pohádky, než o špatnou orientaci v oblasti vnímání času. Vnímání prostoru dobré. U hrubé motoriky je pohyb nekoordinovaný. U chlapce 1 došlo v rychlém časovém sledu k výškovému růstu, která může zpočátku způsobit disharmonii v oblasti tělesné, ale i duševní. Po dokončení první strukturální přeměny by se měly pohyby zkoordinovat. Z důvodu velké závislosti na matce usuzuji, že chlapec 1 bude mít obtíže s emocionální stránkou, proto hodnotím spíše připraven, učitelka MŠ hodnotí připraven.

Posouzení hodnotícími učitelkami: Spíše připraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ a učitelky ZŠ se neshodují v názoru, že chlapec 5 je připraven k zahájení povinné školní docházky.

6.3.6 Pedagogická diagnostika VI

Pohlaví dítěte: Chlapec 2

Datum narození dítěte: 15. 9. 2011

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Chlapec 2 pochází z úplné rodiny. Má starší sestru, která navštěvuje 1. třídu naší základní školy. Chlapec 2 je vysoký. S rodinou tráví společný čas cestováním, chlapec 2 je

spíše samotář, rád hraje počítačové hry. Kreslení nevyhledává. MŠ navštěvuje od 3 let, se začleněním do kolektivu neměl problémy. Chlapec je často doma z důvodu infekčního onemocnění. V MŠ se zapojuje, řízené činnosti nevyhledává. Je plačtivý. U zápisu spolupracoval, soustředil se, ale brzy se unavil. Oční kontakt spíše neudržoval.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: špatná výslovnost souhlásek i hlásek. Artikulovat nezvládá.

Morfologicko-syntaktická rovina: Chlapec 2 mluví v jednoduchých větách, souvětí málo časté. Jeho slovní zásoba je nepřiměřená věku.

Lexikálně-sémantická rovina: Chlapec 2 vytvořil protiklady s dopomocí učitelky a s vizuální oporou, nadřazené pojmy zvládl s dopomocí učitelky.

Pragmatická rovina: Chlapec 2 mluví ve větách jednoduchých, souvětí používá minimálně. Slovní zásoba neodpovídá věku, slovní zásoba na nízké úrovni. Dokázal říci své jméno, věk i bydliště. Věděl jméno otce i matky. Řekl krátkou básničku.

Grafomotorika

Úchop špetkový. Kresba zubů pily s přerušovaným napojováním, zuby nerovnoměrné velikosti. U horní smyčky nezvládl směr vedení čáry ani křížení. Na obrázek nakreslil želvu, detaily přítomny, oči, pusa, na krunýři fleky, na nohách drápy. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma kostřbaté, velké písmeno na začátku, napojení písmen, rozdělení slov je viditelné. Rozeznatelná čtyři písmena, 3 body. U posledního slova vynechal počáteční písmeno. Opis psacího písma levou rukou nezvládnuté. U překreslení souboru deseti bodů pravou rukou chybí v prostřední řadě jeden bod. Body jsou dvakrát větší. U překreslení souboru bodů levou rukou jsou zakresleny všechny body. Body 3.

Hrubá motorika

Skok snožmo zvládl, taktéž i skok na jedné noze. Při hodu na cíl se snažil. Pohyby jsou spíše pomalejší, opatrnější, plynulé, koordinované.

Vnímání prostoru

Chlapec 2 zvládl orientaci v prostoru ve směru nahoře dole, vpravo vlevo, první poslední. Orientaci předozadní určil až s kladením otázek učitelkou: Hroch je vepředu. Učitelka umístila hrocha za zvířata a zeptala se: Kde je teď hroch?

Vnímání času

Seřadil obrázky dle posloupnosti, ale jeden obrázek umístil špatně. Poté, až se učitelka, zeptala na souvislost, chlapec 2 obrázek přemístil správně.

Sluchové vnímání

Počáteční hlásku ve slově určil správně, slabiky vytleskal a určil počet slabik ve slově. Nezvládl určit poslední souhlásku ve slově. Větu zopakoval správně. U opakování čtyř za sebou jdoucích slov maminka, bota, kočka, les přehodil slovo kočka a bota.

Základní matematické představy

U matematických představ zvládl dobře porovnávání méně, více, stejně. Číselnou řadu vyjmenoval do 10. Počet do šesti zvládl velmi dobře. Geometrické tvary zvládl určit až s dopomocí.

Zrakové vnímání

Základní barvy určoval s velkými obtížemi, pletl si zelenou a modrou. Třídění dle velikosti mu ze začátku činilo potíže, po opětovném vysvětlení a názorném předvedení už zvládl. Obrázek poskládal s vizuální pomocí. Odlišení figury a pozadí zvládl. Obrázky pojmenoval a přiřadil.

Tabulka 6: Dosažená úroveň sledovaných znalostí-Chlapec 2

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			

Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Chlapec 2 spolupracoval, oční kontakt udržoval, při práci byl neklidný, unavený. V řeči má velké obtíže s výslovností a artikulací, spíše nezvládá. Jeho slovní zásoba je na nižší úrovni, neodpovídá věku. Chlapec 2 hovoří v jednoduchých větách, souvětí je méně časté, s řečí se pracuje jedenkrát za 14 dní v logopedické ordinaci. Básničku znal. Chlapec 2 je tichý, introvertní, plačtivý. V testu grafomotoriky je čára u zubů pily přerušovaná nenapojená, každý zub jiné velikosti. Horní smyčka nezvládnuta, není zvládnut směr ani křížení šikmých čar. Na obrázek nakreslil želvu s detaily. V Jiráskově orientačním testu opis písma kostrbatý, velké písmeno zachováno, písmena napojeny, slova odděleny, u posledního slova chybí počáteční písmeno. Soubor deseti bodů je větší velikosti, počet levých bodů odpovídá, počet pravých bodů je v prostřední řadě o jeden menší. U chlapce 2 byla sledována nevyhraněná lateralita, od tří let střídal při kreslení ruce, nyní kreslí pravou rukou, avšak z vedení čáry u horní smyčky nemá zvládnutý směr čáry. Chlapec 2 nebyl v poradenském centru, kde by mu mohli provést validní test laterality, tento test bych doporučila provést. Vizuomotorika je u chlapce 2 dobrá. V oblasti matematických představ zprvu nepojmenoval geometrické tvary, zvládl následně s dopomocí. Číselnou řadu vyjmenoval do 10. V oblasti sluchového vnímání nezvládl určit poslední hlásky ve slově. Vnímání času dobré. Vnímání prostoru zvládl, předozadní orientaci však až s dopomocí. Tělesný vývoj dobrý. Pohyb koordinovaný a plynulý. Chlapec 2 má špatnou výslovnost a artikulaci, protiklady a nadřazené pojmy tvořil s vizuální oporou. Hovoří v jednoduchých větách, souvětí užívá málo. Jeho slovní zásoba je na nižší úrovni. V grafomotorice nezvládá směr křížení čar. U zrakového vnímání má potíže s určováním modré a zelené barvy. Z tohoto hodnocení posuzuji chlapce 2 spíše jako nepřipraven.

Posouzení hodnotícími učitelkami ZŠ: Spíše nepřipraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Spíše nepřipraven k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že chlapec 2 je spíše nepřipraven k zahájení školní docházky.

6.3.7 Pedagogická diagnostika VII

Pohlaví dítěte: Chlapec 3

Datum narození dítěte: 29. 7. 2011

Odklad povinné školní docházky: ano

Anamnéza: Chlapec 3 je velmi komunikativní, nemá problémy navázat kontakt s neznámými lidmi. Pochází z úplné rodiny, má sestru - dvojče, která navštěvuje stejnou třídu MŠ jako chlapec 3. Od tří let navštěvoval MŠ v Brně, po přestěhování z důvodů onemocnění astmatem, navštěvuje MŠ na vesnici. Rodina tráví volný čas hraním na zahradě, občasnými výlety, návštěvou prarodičů. Chlapec 3 rád kreslí, zpívá. Naši MŠ zde navštěvuje druhým rokem. Chlapec 3 měl odklad povinné školní docházky z důvodu častého onemocnění a pobytu v lázních. Chlapec 3 je šikovný, přátelský, v kolektivu oblíbený i přes to, že děti rád provokuje a často chodí žalovat. Při zápisu byl soustředěný, oční kontakt udržoval.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: správně zafixované souhlásky i samohlásky.

Morfologicko-syntaktická rovina: Chlapec 3 používá všechny slovní druhy. Dokáže vhodně reprodukovat dlouhé věty, kratší příběh bez pomocných otázek.

Lexikálně-sémantická rovina: Správně tvoří protiklady i nadřazené pojmy bez vizuální opory. Rád recituje i zpívá.

Pragmatická rovina: Chlapec 3 komunikuje více, někdy skáče dospělým do řeči. Má výbornou mluvní pohotovost.

Grafomotorika

Úchop špetkový. Kresba zubů pily zpočátku má první tři zuby přerušené v napojování, poté již napojení plynulé. Velikost zubů srovnatelná s předlohou. Horní smyčka vedena správným směrem i správné křížení čar s postupným zmenšováním velikosti smyčky. Na obrázek nakreslil postavu, dům, keř a slunce. Proporcionálně velmi zdařilé. Kresba postavy velmi zdařilá. Na postavě má detaily, hlava je na trup připojena krkem. V obličejí oči, pusa, chybí nos. Končetiny dvojdimenzionální čára, ruce mají čtyři prsty. Dům má ostré hrany, dvě okna a dveře s klikou. Na keři jsou nějaké plody. Slunce má oči a pusu. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti opis psacího písma pravou rukou velmi zdařilý, velikost zachována jako v předloze. Velikost prvního písmena zachována, interpunkční znaménka zachována. Napojení písmen a oddělení slov zvládl. Opis levou rukou jen dvě slova. Překreslení souboru deseti teček pravou rukou velmi dobré, velikost bodů cca dvakrát zvětšena. Překreslení levou rukou neodpovídá předloze. Vyhraněná lateralita pravé ruky.

Hrubá motorika

Jelikož chlapec 3 je velmi mrštný a pohybově zdatný, všechny cviky zvládl dobře. Dokonce si několikrát chtěl zopakovat hod na cíl. Skok snožmo i skok po jedné noze dělal s nadšením a sportovním duchem. Pohyby plynulé, koordinované.

Vnímání prostoru

Chlapec 3 zvládl orientaci v prostoru ve všech směrech (nahore dole, vpravo vlevo, vpředu vzadu, první poslední) na sobě samém i na ploše.

Vnímání času

U seřazování pohádky postupoval dle děje pohádky chronologicky správně. Poté pohádku převyprávěl. Jeho převyprávění bylo stručné, ale odpovídalo dějové linii.

Sluchové vnímání

Se sluchovou analýzou počátečních hlásek neměl chlapec 3 problém, vedl si velmi dobře. Nevládl určit poslední souhlásky ve slově. Počet slabik pomocí vytleskávání určil správně. Větu i po sobě jsoucí čtyři slova zvládl velmi dobře.

Základní matematické představy

Porovnávání méně, více, stejně zvládl velmi dobře, taktéž i množství do šesti. Číselnou řadu jmenoval do 20. Geometrické tvary jmenoval správně.

Zrakové vnímání

Chlapec 3 poznal všechny základní barvy, neurčil barvu fialovou a růžovou. Dokázal vybrat předměty stejné barvy i odstínu. Zrakovou analýzu i syntézu zvládl při skládání obrázku bez předlohy. Třídění dle kritérií zvládl velmi dobře.

Tabulka 7: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Chlapec 3

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Všechny oblasti zvládl chlapec 3 velmi dobře. Chlapec byl soustředěný. Má bohatou slovní zásobu a dobré řečové dovednosti. V testu grafomotoriky si vedl velmi dobře. U sluchového vnímání nezvládl pouze určit poslední souhlásku. Prostorové i časové vnímání má na velmi dobré úrovni. U zrakového vnímání nedokázal určit fialovou a růžovou barvu, ostatní barvy určil správně a dokázal přiřadit správný odstín. V tělesné oblasti měl pohyby plynulé a koordinované. Z porovnaných dílčích oblastí usuzuji, že chlapec 3 je připraven k zahájení školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že chlapec 3 je připraven k zahájení povinné školní docházky.

6.3.8 Pedagogická diagnostika VIII

Pohlaví dítěte: Chlapec 4

Datum narození dítěte: 15. 6. 2011

Odklad povinné školní docházky: ano

Anamnéza: Chlapec 4 pochází z úplné rodiny, má starší sestru, která již navštěvuje druhý stupeň základní školy. Chlapec 4 je na svůj věk vysoký. Nosí brýle – strabismus, dalekozrakost. Společné chvíli tráví s rodinou doma, občas navštěvují prarodiče, kteří žijí ve stejné vesnici. Chlapec 4 navštěvuje hasičský kroužek. Jeho otec je dobrovolný hasič. MŠ navštěvuje od 3 let. Chlapec je nepřizpůsobivý, občas s agresivním chováním vůči učitelkám i dětem. Jsou u něj časté výbuchy vzteku, pokud není něco po jeho. Učitelky MŠ musí často řešit chlapcovi 4 přestupky s rodiči. Chlapec 4 si agresivitu nepřipouští, nerad přiznává své chyby. V MŠ se ho děti straní. Učitelkami bylo doporučeno vyšetření v poradně a následně na neurologii, chlapci 4 je poradnou do školy doporučen školní asistent. Při práci, která ho baví, se soustředí, ale je rychle unavený. Při zápisu nebyl bázlivý, spolupracoval, oční kontakt udržoval.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: správně zafixované samohlásky, nezvládá souhlásky r a ř, s, š. Artikulace občas nepřímá. Slovní zásoba bohatá.

Morfologicko-syntaktická rovina: verbální projev z gramatického aspektu správný, obsahuje všechny slovní druhy.

Lexikálně-sémantická rovina: Správně tvoří protiklady i nadřazené pojmy bez vizuální opory. Básně si dobře pamatuje.

Pragmatická rovina: Chlapec 4 zvládá komunikaci přiměřeně dané situaci s dospělými i dětmi.

Grafomotorika

Úchop špetkový, někdy křečovitý. Zuby pily napojené, první tři zuby souměrné, postupně se zvětšují. Přílišný tlak na tužku. U horní smyčky správný směr i křížení čar, smyčky menší než na předloze. Na obrázek nakreslil bagr, kde jsou znázorněny i detaily. V orientačním Jiráskově testu školní zralosti se mu podařilo umístit body správně, avšak přepis bodů udělal do tabulky, kde měl být přepis písma. Body jsou souměrně poskládány dle předlohy avšak cca 3 krát větší. Přepis pracího písma provedl chlapec 4 nad tabulku, první slovo přepsal roztaženě se zachováním prvního velkého písmena, druhé slovo napsal před první slovo a spojil ho se slovem třetím. Interpunkční znaménka umístil správně.

Hrubá motorika

Skok snožmo zvládl, avšak chlapec 4 je díky své výšce a vyšší váze těžkopádný, skok po jedné noze přiměřený. Hod na cíl provedl. Pohyby plynulé, koordinované.

Vnímání prostoru

Chlapec 4 zvládl orientaci v prostoru ve všech směrech (nahore dole, vpravo vlevo, vpředu vzadu, první poslední) na sobě samém i na ploše.

Vnímání času

Časové vnímání a seřazení obrázku dle posloupnosti děje činilo chlapci 4 potíže, musel se několikrát opravovat a dlouho mu trvalo příběh seřadit, i když pohádku dobře znal.

Sluchové vnímání

Počáteční foném zvládl bez obtíží, určení posledního fonému ve slově nezvládl vůbec. Počet slabik s vytleskáváním neurčoval správně. Po dopomoci učitelky, která vytleskávala, se chlapec 4 dopracoval ke správnému počtu slabik.

Základní matematické představy

Pojmy méně, více, stejně zvládl dobře. Číselnou řadu vyjmenoval do šesti. Třídění dle kritérií mu šlo velmi dobře. Množství do šesti zvládl dobře. Z geometrických tvarů rozpoznal všechny tvary správně.

Zrakové vnímání

Chlapec 4 obrázek se mu podařilo poskládat napoprvé. Barvy určil správně, správně přiřadil i jejich odstíny. U rozlišování figury a pozadí pojmenoval obrázky správně, přiřazování menšího obrázku do většího pole zvládl dobře.

Tabulka 8: Dosažená úroveň sledovaných znalostí – Chlapec 4

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Chlapec 4 měl problémy v řečové oblasti s výslovností r, ř, s, š a artikulací, díky tomu, že pravidelně navštěvuje logopedii, je pravděpodobné, že deficit v této oblasti dožene. V oblasti matematických představ si vedl dobře. U sluchového vnímání nezvládal vytleskávat

a počítat slabiky, zvládl až s dopomocí učitelky. Určení poslední souhlásky ve slově nezvládl. Vnímání času nezvládl, učitelka mu musela hodně napovídat, aby byl schopen pohádku správně seřadit. Chlapec je vysoký, pohyby jsou plynulé a koordinované. Největší problém vidíme v agresivním chování chlapce 4. Doufáme, že po přidělení asistenta bude chlapec 4 schopen ve škole pracovat bez větších výkyvů nálad. Z pozorování chlapce je nutné zahájit školní docházku, jelikož již měl odklad povinné školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že chlapec 4 je připraven k zahájení povinné školní docházky.

6.3.9 Pedagogická diagnostika IX

Pohlaví dítěte: Chlapec 5

Datum narození dítěte: 6. 8. 2012

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Chlapec 5 pochází z úplné rodiny, má mladšího sourozence, který začal navštěvovat tutéž MŠ, ovšem jinou třídu z důvodu toho, že chlapec 5 je již v předškolní třídě. Matka se mu velice věnuje, chlapec 5 je hodný, nekonfliktní. Jeho největší zálibou jsou dinosauři, o kterých si chce neustále povídat, dokonce si tvoří i své vlastní knihy o dinosaurech. Rád a dobře zpívá, reprezentoval MŠ na pěvecké soutěži ve vedlejší MŠ.

U zápisu byl klidný, mírně nervózní.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: Správná fixace samohlásek, u souhlásek nezvládá r a ř.

Morfologicko-syntaktická rovina: Chlapec 5 používá všechny slovní druhy. Dokáže správně reprodukovat pohádku i příběh. Rád recituje i zpívá.

Lexikálně-sémantická rovina: Chlapec 5 hovoří spontánně. Správně tvoří protiklady i nadřazené pojmy bez vizuální opory. Slovní zásoba velmi bohatá. Zvládá i náročná slova.

Pragmatická rovina: Chlapec 5 komunikuje obratně s dětmi i dospělými. Je komunikativní.

Grafomotorika

Tlak na podložku optimální, úchop špetkový. U kresby zubů pily byl velice soustředěný, zvládl napojování čáry. Velikost odpovídá předloze. U kresby horní smyčky je tah plynulý, směr i křížení čar zvládá. Smyčky postupně se zmenšující. Na obrázek nakreslil žirafu, květinu a vránu. U žirafy jsou detaily očí, uší, úst. Dlouhý krk a tělo proporcionálně vyrovnané. Kresba nohou dvojdimenzionální. Květina propracovaná. U Jiráskova orientačního testu přepis psacího písma se povedlo chlapci 5 přepsat první tři písmena, pak už písmo neodpovídá předloze. První písmeno velké je zachováno. Interpunkční znaménka nezachoval. Soubor deseti puntíku není vypracován vůbec.

Hrubá motorika

Skok snožmo i skok po jedné noze se mu zdařil, chlapec je spíše opatrnější. Hod na cíl splnil, pohyby pomalejší. Pohyb těla plynulý, koordinovaný.

Vnímání prostoru

Chlapec 5 ovládá prostorové pojmy nahoře, dole, vzadu, vpředu, vpravo, vlevo na ploše i na vlastním těle.

Vnímání času

Posloupnost děje pro něj byla jednoduchá, pohádku dobře zná a podařilo se mu obrázky poskládat napoprvé.

Sluchové vnímání

U sluchové analýzy fonému si vedl výborně, nejenže zvládl správně určit počáteční foném, ale velmi dobře si vedl u určování posledního fonému ve slově. Počet a vytleskávání slabik zvládl velmi dobře. Opakování věty zvládl velmi dobře, stejně tak i reprodukci čtyř po sobě jsoucích slov.

Základní matematické představy

U matematických představ si vedl velmi v porovnávání více, méně, stejně, vyjmenoval číselnou řadu do 30, zvládl počítat do šesti, geometrické tvary ovládá velmi dobře.

Zrakové vnímání

Při skládání obrázku ani na chvíli nezaváhal, na práci se soustředil a poskládal ho během chvílky. U rozlišení figury a pozadí, obrázky pojmenoval správně, správně i přiřadil obrázky na plochu.

Tabulka 9: Dosažená úroveň sledovaných znalostí – Chlapec 5

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl. matematické představy			
Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Chlapec 5 je velice šikovný, pracovitý a snaživý. Ve všech oblastech během zápisu pracoval pilně a svědomitě. V oblasti řeči nezvládá r a ř, samohlásky má fixované správně. Nadřazené pojmy i protiklady tvořil velmi dobře. Slovní zásoba je bohatá. Komunikační schopnosti velmi dobré. Testy grafomotoriky zvládl dobře. V Jiráskově orientačním testu školní zralosti nesplnil překreslení bodů, opis psacího písma se nezdařil. Matematické představy jsou velmi dobré. Sluchové vnímání je velmi dobré. Vnímání prostoru i času jsou na dobré úrovni. Zrakové vnímání velmi dobré. Tělesná oblast dobrá. Vzhledem k vyhodnocení dílčích oblastí je chlapec 5 připraven k nástupu povinné školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

6.3.10 Pedagogická diagnostika X

Pohlaví dítěte: Chlapec 6

Datum narození dítěte: 20. 1. 2012

Odklad povinné školní docházky: ne

Anamnéza: Chlapec 6 pochází z úplné rodiny, bydlí v rodinném domě se svými rodiči, dvěma sourozenci – bratry dvojčaty a babičkou. Volný čas tráví tím, že rád jezdí na výlety nebo doma na zahradě. Do MŠ chodí od svých tří let. Do MŠ chodí rád, má tam své nejlepší kamarády, se kterými si hraje i mimo MŠ. Mezi dětmi je oblíbený a přátelský, občas je povýšený nejen na děti, ale i učitelky, po domluvě se uklidní. Velice pěkně zpívá a rád hraje sportovní hry. Krásně recituje i zpívá, má krásný pronikavý hlas. Účastní se pěveckých soutěží i recitaci na vítání občánků a posezení seniorů.

Zkoumané oblasti

Řeč a komunikační dovednosti

Foneticko-fonologická rovina: správně zafixované samohlásky i souhlásky.

Morfologicko-syntaktická rovina: Slovní zásoba bohatá. Správná reprodukce pohádek i příběhů.

Lexikálně-sémantická rovina: Dobře si pamatuje básničky. Správně tvoří protiklady i nadřazené pojmy bez vizuální opory.

Pragmatická rovina: Chlapec 6 zvládá komunikaci přiměřeně dané situaci s dospělými i dětmi. Zvládá regulaci chování řeči, řečí se snaží ovlivnit své okolí.

Grafomotorika

Tlak na podložku optimální, úchop špetkový. Zuby pily nejsou napojené, každý zub jiné tloušťky. U horní smyčky směr i křížení čar správné, smyčka menší než na předloze. Nakreslil dům, viditelná střecha, okno, dveře s klikou, schody a plot. Jiráskův školní test školní zralosti chlapec 6 nevyplnil.

Hrubá motorika

Ve sportu a pohybu je chlapec 6 zdatný. Skok po jedné noze i skok snožmo zvládl velmi dobře. Hod na cíl si chtěl vyzkoušet několikrát. Pohybově obratný, mrštný. Pohyb plynulý a koordinovaný.

Vnímání prostoru

Prostorové pojmy nahoře, dole, vepředu, vzadu, vpravo, vlevo, první, poslední jsou na velmi dobré úrovni.

Vnímání času

Posloupnost obrázku u pohádkového děje splnil velmi dobře, pohádku zná, avšak převyprávět sám ji nechtěl.

Sluchové vnímání

U určování první hlásky zvládl velmi dobře, taktéž v určování počtu slabik si vedl velmi dobře. Určit poslední souhlásku ve slově nesvedl. Opakování věty zvládl dobře. Soubor čtyř po sobě jdoucích slov reprodukoval správně.

Základní matematické představy

V matematické oblasti si vedl dobře. Porovnávání méně, více, stejně velmi dobré, třídění dle kritérií zvládl s dopomocí. Číselnou řadu vyjmenoval do 30. Počítání do šesti bez obtíží. Geometrické tvary rozpoznal, místo kruh řekl kolečko.

Zrakové vnímání

Při skládání obrázku vše zvládl. Velké obtíže mu činilo určování barev, nezvládl některé pojmenovat. Pojmenování barev až pomocí asociací. Rozlišování figury a pozadí zvládl velmi dobře, obrázky pojmenoval a přiřadil správně.

Tabulka 10: Dosažená úroveň sledovaných znalostí - Chlapec 6

Oblasti zkoumání	Zvládá samostatně	Zvládá s dopomocí	Nezvládá
Komunikační dovednosti a řeč			
Grafomotorika			
Vnímání prostoru			
Zrakové vnímání			
Zákl.matematické představy			

Sluchové vnímání			
Vnímání času			
Hrubá motorika			

Dílčí závěr

Chlapec 6 má občas příliš uvolněné chování. Během zápisu se dokázal soustředit a udržoval oční kontakt. V řečové oblasti nebyly žádné obtíže. U testů grafomotoriky nevyplnil Jiráskův orientační test školní zralosti, říkal, že to nechce dělat. Zuby pily nebyly napojeny. Horní smyčka zvládnuta. Sluchové vnímání dobré, určil první souhlásku ve slově, určil počet slabik ve slovech, nezvládl určit poslední souhlásku ve slovech. Vnímání prostoru i času velmi dobré. Zrakové vnímání velmi dobré. Tělesný vývoj dobrý, pohyb plynulý, koordinovaný. Ve všech splněných sledovaných oblastech jsem vyhodnotila, že chlapec 6 je připraven k nástupu povinné školní docházky.

Posouzení hodnotícími učitelkami: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Posouzení učitelkou MŠ: Připraven k zahájení povinné školní docházky.

Učitelka MŠ i ZŠ se shodují, že chlapec 6 je připraven k zahájení povinné školní docházky.

7 DISKUZE

V empirické části bylo cílem diplomové práce zjistit úroveň připravenosti dětí v dílčích oblastech pro zahájení školní docházky. Pro šetření jsem si stanovila devět výzkumných otázek, na které jsem se snažila najít odpovědi.

1. Jsou děti v oblasti řečových dovedností připravené k zahájení povinné školní docházky?

V oblasti řečových dovedností byly sledovány čtyři roviny a to rovina foneticko – fonologická, morfologicky-syntaktická, lexikálně-sémantická a rovina pragmatická. V rovině foneticko-fonologické byla vyhodnocována výslovnost, artikulace, slovní zásoba. V morfologicko-syntaktické bylo sledováno, zda dítě mluví ve větách či souvětí, zda mluví gramaticky správně a užívá všechny slovní druhy. Lexikálně-sémantická rovina zahrnovala schopnost dítěte tvořit protiklady a nadřazené pojmy, zvládá převyprávět krátký příběh či pohádku. U pragmatické roviny bylo sledováno, zda dítě adekvátně odpovídá na otázky, zná své jméno, příjmení, věk a bydliště, zná jména rodičů. V této rovině byl sledován oční kontakt u dítěte. Z hodnocení těchto rovin vyplývá, že ve foneticko-fonologické rovině 5 dětí z 10 nezvládá výslovnost a artikulaci. Morfologicko-syntaktická rovina je zvládnuta všemi deseti dětmi. V rovině lexikálně-sémantické zvládá 9 dětí, jedno nezvládá. V pragmatické rovině zvládlo tuto oblast všech deset zkoumaných dětí. Z celkové analýzy tedy vyplývá, že polovina sledovaných dětí nezvládá fonetickou-fonologickou rovinu, všechny děti oslabené v této rovině navštěvují logopedii, předpokládá se tedy, že problémy v této rovině ustoupí. V rovině lexikálně-sémantické jedno dítě zvládlo oblast s dopomocí, u tohoto dítěte byl dílčí závěr spíše připraven. Z této oblasti vyplývá, že pět dětí je připraveno po této stránce na vstup do školy, u pěti dětí se předpokládá, že díky logopedické intervenci, mohou nastoupit k zahájení povinné školní docházky. Oslabení nesprávné, neupevněné výslovnosti a artikulační neobratnosti se může negativně projevit do čtení a psaní. Pokud má dítě menší slovní zásobu, dochází u něj k nejistotě, pomaleji formuluje své myšlenky, je nejistě.

2. Jsou děti v oblasti grafomotoriky připravené k zahájení povinné školní docházky?

U zkoumání této oblasti bylo použito testových metod zuby pily, horní smyčka a Jiráskova orientačního testu školní zralosti (opis psacího písma, překreslení souboru 10 bodů dle vzoru). Kresbu si děti volily spontánně. Zuby pily byly velmi dobré u osmi dětí, dvě

děti nenapojily zuby na sebe, přerušovaly čáru. U horní smyčky směr čáry a křížení zvládlo osm dětí, dvě děti nezvládly směr vedení čáry. U Jiráskova orientačního testu školní zralosti čtyři děti zvládly přepis psacího písma i překreslení souboru deseti bodů prostorově a symetricky dobře. U čtyř dětí jsem hodnotila, že test zvládly částečně, z důvodu špatného popisu, nedodržení napojení nebo velikost překreslovaných bodů byl o více jak polovinu větší než na předloze. Jedno dítě test nevyplnilo vůbec. U jednoho dítěte jsem vyhodnotila test, jako nezvládl, z toho důvodu, že dítě špatně řadilo body do rámečku a přepis psacího písma provedlo nad rámeček. V oblasti grafomotoriky usuzuji, že všechny sledované děti jsou připraveny v této oblasti na vstup do školy. Při obtížích v grafomotorice dochází k obtížnějšímu osvojování písmen, kolísání velikosti a sklonu písma, pomalejšímu psaní a chybovosti.

3. Jsou děti v oblasti vnímání prostoru připravené k zahájení povinné školní docházky?

V této oblasti jsem zkoumala, jak zvládá dítě prostorové vnímání ve třech osách roviny: horní dolní, předozadní, pravolevé a zda dítě dokáže rozlišit první a poslední prvek v řadě. Všechny deset dětí určilo správně rovinu horní dolní a pravolevou. Jedno dítě nezvládlo orientaci předozadní. Všechny děti určily správně první a poslední prvek v řadě. V oblasti vnímání prostoru jsem analyzovala, že děti jsou v této oblasti připravené na zahájení školní docházky. Při oslabeném prostorovém vnímání může u dětí docházet k obtížnější orientaci při psaní, ztíženému psaní a uvědomování si vedení čáry. Dále je možná stížená orientace v notových zápisech, čtení v mapách.

4. Jsou děti v oblasti základních matematických představ připravené k zahájení povinné školní docházky?

U základních matematických představ bylo analyzováno, jak děti zvládají porovnávat méně, více, stejně. Zda seřadí předměty dle kritérií (tvarů), zda seřadí předměty dle velikosti. Dalšími úkoly bylo vyjmenování číselné řady, určení množství do šesti a pojmenování základních geometrických tvarů. Porovnávání méně, více, stejně zvládlo všech deset dětí, taktéž i třídění dle kritérií. Číselnou řadu jmenovaly od šesti do čtyřiceti. Množství do šesti zvládly všechny sledované děti. Geometrické tvary určilo osm dětí velmi dobře, dvě děti

určily až s dopomocí. V oblasti základních matematických představ jsou děti připravené na zahájení školní docházky.

5. Jsou děti v oblasti sluchového vnímání připravené k zahájení povinné školní docházky?

U sluchového vnímání devět dětí z deseti zvládlo určit počáteční hlásku ve slovech les, pes, zajíc, srnka. Poslední souhlásku ve slovech les, myš, dům určily tři děti. Počet slabik ve slovech chaloupka, les, sova, srnka, zajíc, perníček, ježibaba zvládlo devět dětí, jedno dítě zvládlo, až když mu učitelka slabiky vytleskala a ono počítalo, kolikrát tleskla. Správně reprodukovat větu: „Maminka koupila Honzíkovi červené autíčko.“ zvládlo všech deset dětí. Opakování čtyř nesouvisejících slov nezvládlo jedno dítě. V této oblasti jsou děti připravené na vstup do školy. Pokud dítě nemá dobře osvojeny matematické představy, může u něj docházet k obtížnému chápání pojmů, nepřesným určením předmětů a nutnému a častému odpočítávání pomocí prstů.

6. Jsou děti v oblasti zrakového vnímání připravené k zahájení povinné školní docházky?

V oblasti zrakového vnímání měly děti poskládat rozstříhaný obrázek bez vizuální opory nebo s oporou a dále jsme sledovaly, jak si děti poradí s rozlišením figury a pozadí. Devět dětí složilo rozstříhaný obrázek bez vizuální pomoci, jedno dítě s vizuální oporou. U rozlišování figury a pozadí děti pojmenovaly obrázky a řadily menší obrázky ke stejným obrázkům na ploše. Tuto oblast zvládlo devět dětí. U oslabené zrakové analýzy může dojít k pomalejšímu osvojování písmen a jejich záměně, obtížím v matematice a při práci s mapou. V této oblasti hodnotím všechny děti připravené na zahájení školní docházky.

7. Jsou děti v oblasti vnímání času připravené k zahájení povinné školní docházky?

Vnímání času bylo analyzováno na základě schopnosti seřadit chronologicky obrázky z pohádky Perníková chaloupka, kterou děti hrály v MŠ. Sedmi dětem seřadit posloupnost děje nečinilo obtíže. U dvou dětí nastal problém v tom, že některý obrázek přehodily. S dopomocí návodných otázek učitelky se jim podařilo obrázek umístit správně. U jednoho dítěte byl větší problém se seřazením. Tvrdil, že pohádku nezná. Učitelka mu pohádku převyprávěla a dítě obrázek poskládalo správně. Pokud dítě nezvládá časový sled, mohou u něj nastat problémy u osvojování vědomostí v prvouce (řazení dnů v týdnu, měsíců,...),

dále můžou nastat problémy v pořadí úkonů. V této oblasti hodnotím všechny zúčastněné děti připravené na zahájení školní docházky, u chlapce, který měl obtíže se seřazením, předpokládám, že se jednalo pouze o neznalost pohádky.

8. Jsou děti v oblasti tělesné připravené k zahájení povinné školní docházky?

V oblasti tělesné měly děti tři úkoly. První skok snožmo, druhý skok po jedné noze a třetí úkol byl hod míčem na cíl (koš). Všech deset dětí úkoly zvládlo. U dvou dětí jsme sledovaly, že pohyby byly neplynulé a byla horší i koordinace pohybů, vycházím z toho, že u těchto dětí je větší tělesná výška i hmotnost, děti jsou z toho důvodu neobratné a těžkopádnější.

9. Kolik dětí přítomných u zápisu, je připraveno k zahájení povinné školní docházky?

Z celkového vyhodnocení a analýzy jsem dospěla k závěru, že osm dětí je připraveno k zahájení povinné školní docházky. Jedno dítě je spíše připraveno, ale má potíže v oblasti řečové, kde nezvládá foneticko-fonologickou rovinu, a také v rovině lexikálně-sémantické, kde s obtížemi tvoří nadřazené pojmy a protiklady. U tohoto dítěte jsme z celkového hodnocení učinily závěr, že je spíše nepřipraveno. U jednoho dítěte jsem učinila závěr, že je spíše připraven, obávám se však nezvládnutí školy z emočního hlediska.

8 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá posouzením připraveností dětí na zahájení povinné školní docházky v rovině teoretické a empirické. V teoretické části jsem se pokusila vymezit informace z hlediska odborné literatury. V teoretické části jsem se zaměřila na platnou legislativu, RVP PV, osobností dítěte předškolního věku v oblasti motorického, kognitivního a tělesného vývoje. Důležitou částí je soustředění se na problematiku vstupu dítěte do školy, školní připraveností a zralostí. Zmiňuji se o odkladu povinné školní docházky a přípravných třídách. V poslední části uvádím metody pedagogické diagnostiky, které jsou součástí empirické části diplomové práce.

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit u dětí předškolního věku úroveň jednotlivých dílčích oblastí školní připravenosti prostřednictvím pedagogické diagnostiky a vyhodnotit, zda jsou děti dostatečně připravené na zahájení povinné školní docházky. K vyhodnocení jsem využila analýzu dílčích činností, testové hodnocení grafomotoriky, metodu strukturovaného rozhovoru s rodiči a nestrukturovaný rozhovor s dětmi a metodu pozorování. V diagnostikování jsem vycházela z publikace Školní zralost od J. Bednářové a V. Šmardové (2015).

Ve výzkumném šetření jsme dospěli k názoru, že z celkového počtu deseti dětí je připraveno k zahájení povinné školní docházky osm dětí. U těchto dětí předpokládáme, že jsou schopni plnit školní povinnosti bez větších obtíží. Obáváme se obtíží u chlapce, který je agresivní, tento chlapec již měl odklad povinné školní docházky v loňském školním roce. Hodnotitelé se shodují na tom, že u chlapce bude nutný asistent. U chlapce, kterého jsme hodnotili jako spíše nepřipraven, se obáváme, že bude obtížně zvládat čtení a psaní z důvodu špatné výslovnosti a artikulace. U tohoto chlapce dopadla sledovaná řečová oblast nejhůře. Doporučujeme navštěvovat logopedii minimálně jednou týdně a intenzivnější cvičení doma. Potíže měl i s horní smyčkou, doporučeny byly uvolňovací grafomotorické cviky.

Dále doporučujeme všem dětem, které mají oslabenou řečovou a komunikační oblast nadále navštěvovat logopedii a cvičit výslovnost a artikulaci i v domácím prostředí.

Na závěr bych ráda uvedla, že stanovené cíle se podařily naplnit. Práce by mohla být přínosem pro rodiče předškolních dětí, učitele mateřských škol i škol základních. Z výzkumu vyplývá, že polovina zkoumaných dětí má obtíže v řečově komunikační oblasti. Z mého pohledu je to způsobeno tím, že děti svůj volný čas tráví nejvíce u televize nebo počítačových her. Rodiče jsou v dnešní době plně zaměstnaní, času na děti jim zbývá málo. Dětem chybí

komunikace s rodiči, rodiče děti raději vyvezou na výlet, než by s nimi trávili čas hraním a povídáním.

Seznam použité literatury a pramenů

- BACUS, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-862-7.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku*. 2. Brno: Edika, 2015. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BEDNÁŘOVÁ, J. a V. ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 2. vydání. Brno: Edika, 2015, 100 s. ISBN 978-80-266-0793-9.
- BRUCEOVÁ, Tina. *Výchova dětí od 3 do 8 let*. Praha: portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.
- ČAČKA, Oto. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum a Hroch, 1994. ISBN 80-85799-03-0.
- FASNEROVÁ, Martina. *Vybrané kapitoly z elementárního čtení a psaní*. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2012. ISBN 978-80-244-3143-7.
- FRANCLOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha. 1.: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4463-6.
- JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Je naše dítě zralé do školy?*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.
- KERN, Hans, Christine MEHLOVÁ, Hellfried NOLZ, Martin PETER a Regina WINTERSPERGEROVÁ. *Přehled psychologie*. 3. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-121-2.
- KLÉGROVÁ, Jarmila. *Máme doma prvňáčka*. Praha: Tiskárny Havlíčkův brod, 2003. ISBN 80-204-1020-1.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- KÖSSELOVÁ, Květa. *Šimon půjde do školy*. Praha 8: Portál, 1995. ISBN 80-7178-046-4.
- KROPÁČKOVÁ, Jana. *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-359-8.
- LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualit. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 4. Praha 8: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-325-3.

- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: AVICENUM, 1986. ISBN 08-011-86.
- PIAGET, Jean a INHERELDOVÁ, Bärbel. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2001. ISBN: 80-7178-608-X.
- PRŮCHA, Jan a kolektiv. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 2. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
- PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika*. Praha: Portál s.r.o., 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ a MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- RENDLOVÁ, Hana. *Šimon půjde do školy*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-046-4.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 11-059-90.
- ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. 3. Praha 7: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-512-2.
- SINDELAROVÁ, Brigitte. *Předcházíme poruchám učení*. Praha: portál, 2007. ISBN 978-80-7367-262-1.
- SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. 2004. ISBN 80-87000-00-5.
- SPÁČILOVÁ, Hana. *Pedagogická diagnostika v primární škole*. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2009. ISBN 9788024422640.
- SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2017. ISBN 978-80-210-8475-9.
- ŠIKULOVÁ, Renata, Ivana ČEPIČKOVÁ, Iva WEDLICHOVÁ a KOLEKTIV. *Kapitoly z předškolní pedagogiky I*. Ústí nad Labem: Ediční středisko PF UJEP Ústí nad Labem, 2005. ISBN 80-7044-685-4.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČIŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 3. olomouc: univerzita Palackého Olomouc, 2010. ISBN 9788024424330.

ŠVEC, Štefan a kolektiv. *Metodologie věd o výchově*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8.

STŘELEČEK, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 80-210-3687-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál s.r.o., 2001. ISBN 80-7178-544-X.

Internetové zdroje:

<https://cosiv.cz/cs/2016/08/11/zmeny-v-predskolnim-vzdelavani-povinny-rok-predskolniho-vzdelavani-i-vzdelavani-dvouletych-deti/> [online]. [cit. 2018-06-17].

<http://www.msmt.cz/file/45304/> [online]. [cit. 2018-06-17].

<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-561-2004-sb-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim> [online]. [cit. 2018-06-17].

<http://ucj.upol.cz/images/Sekce-NJ/SmerniceSZZaBP.pdf> [online]. [cit. 2018-06-19].

Seznam použitých zkratek

CNS – centrální nervový systém

ISCED – Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

MŠ – Mateřská škola

ŠVP – Školní vzdělávací program

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

UNESCO- mezinárodní odborná organizace organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ZŠ – Základní škola

Seznam použitých příloh

Příloha č. 1: Průvodní dopis

Příloha č. 2: Otázky zaměřené na osobní a rodinnou anamnézu dítěte

Příloha č. 3: Záznamový arch dílčích oblastí

Příloha č. 4: Vyhledávání figury a pozadí

Příloha č. 5 : Skládání obrázků z částí

Příloha č. 6: Geometrické tvary

Příloha č. 7: Jiráskův orientační test školní zralosti

Příloha 8: Grafomotorické prvky

Příloha 9: Obrázky k vnímání času, posloupnost děje

Příloha 10: Pomůcky k prostorovému vnímání

Příloha 11: Jiráskův orientační test školní zralosti diagnostiky

Příloha12: Grafomotorické cviky: zuby pily, horní smyčka

Příloha 13: Obrázky k diagnostice kresby

Přílohy:

Příloha č. 1: Průvodní dopis

Vážený rodiče, jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci, obor Učitelství pro 1. Stupeň ZŠ. V rámci své diplomové práce, budu provádět šetření zabývající se připraveností dětí na zahájení povinné školní docházky. V této souvislosti Vás chci požádat o Vaši pomoc a souhlas se zpracováním záznamů, které budou děti vypracovávat při zápisu do školy. Pro Vaši představu jsou materiály, které budu využívat k nahlédnutí v této třídě. Tímto bych chtěla poprosit o Váš čas na zodpovězení otázek, které jsou potřebné k mému šetření. Veškeré informace budou použity pro vyhodnocení školní připravenosti a pro účely mé diplomové práce. Veškeré údaje budou anonymní.

Děkuji Vám za Váš čas a spolupráci.

Michaela Vráblíková

Příloha č. 2: Otázky na osobní a rodinnou anamnézu dítěte.

1. Kdy se narodilo Vaše dítě?
2. V kolika letech nastoupilo dítě do MŠ?
3. Navštěvuje dítě MŠ rádo?
4. Navštěvuje kamarády z MŠ i ve svém volném čase?
5. Jaké záliby a zájmy má Vaše dítě?
6. Má dítě nějaké obtíže: např. logopedickou vadu, problémy s chováním?
7. Co všechno už dítě zvládá před vstupem do školy?
8. Kolik má dítě sourozenců a jaký je jejich věk?
9. Žije v domácnosti s matkou i otcem?
10. Pokud žije pouze s jedním z rodičů: matka – otec
11. Bydlíte ve městě nebo na vesnici?
12. Jaké máte společné zájmy, jak trávíte společný volný čas?

Příloha č. 3: Tabulka hodnocení dílčích oblastí

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Řečové dovednosti			
Foneticko-fonologická rovina	5	0	5
Morfologicko-syntaktická rovina	10	0	0
Lexikálně-sémantická rovina	9	0	1
Pragmatická rovina	10	0	0

	zvládá	zvládá částečně	nezvládá
Grafomotorika			
Kresba postavy	10	0	0
Zuby pily	8	Šp.napojení-2	0
Horní smyčka	8	0	2
Jiráskův test	4	4	2
Úchop psacího náčiní	10	0	0
Tlak ruky na podložku	9	1	0

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Vnímání prostoru			
Nahoře, dole	10	0	0
Vpředu, vzadu	9	1	0
vpravo, vlevo	10	0	0
první, poslední	10	0	0

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Základní matematické představy			
Porovnávání méně, více, stejně	10	0	0
Řazení dle velikosti	10	0	0
Třídění dle kritérií	10	0	0
Jmenuje číselnou řadu do...	6.40	0	0
Množství do šesti	10	0	0
Geometrické tvary	8	2	0

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Sluchové vnímání			
Určí počáteční hlásku slova	9	1	0
Určí poslední hlásku ve slově	3	0	7
Určí počet slabik ve slově	9	1	0
Reprodukuji 4 slova	9	1	0
Reprodukuje větu	10	0	0

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Zrakové vnímání			
Složení rozstříhaného obrázku	9	1	0
Rozlišení figury a pozadí	9	1	0

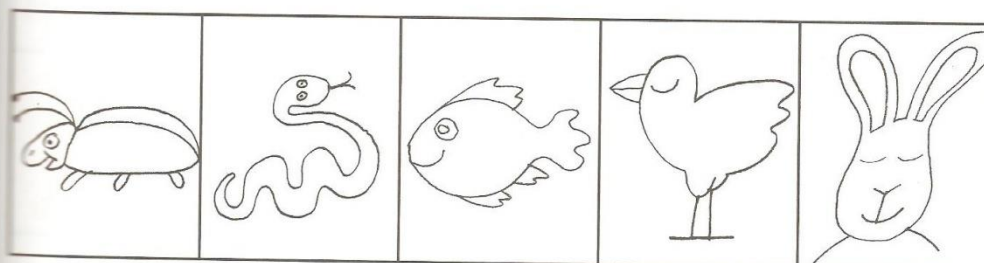
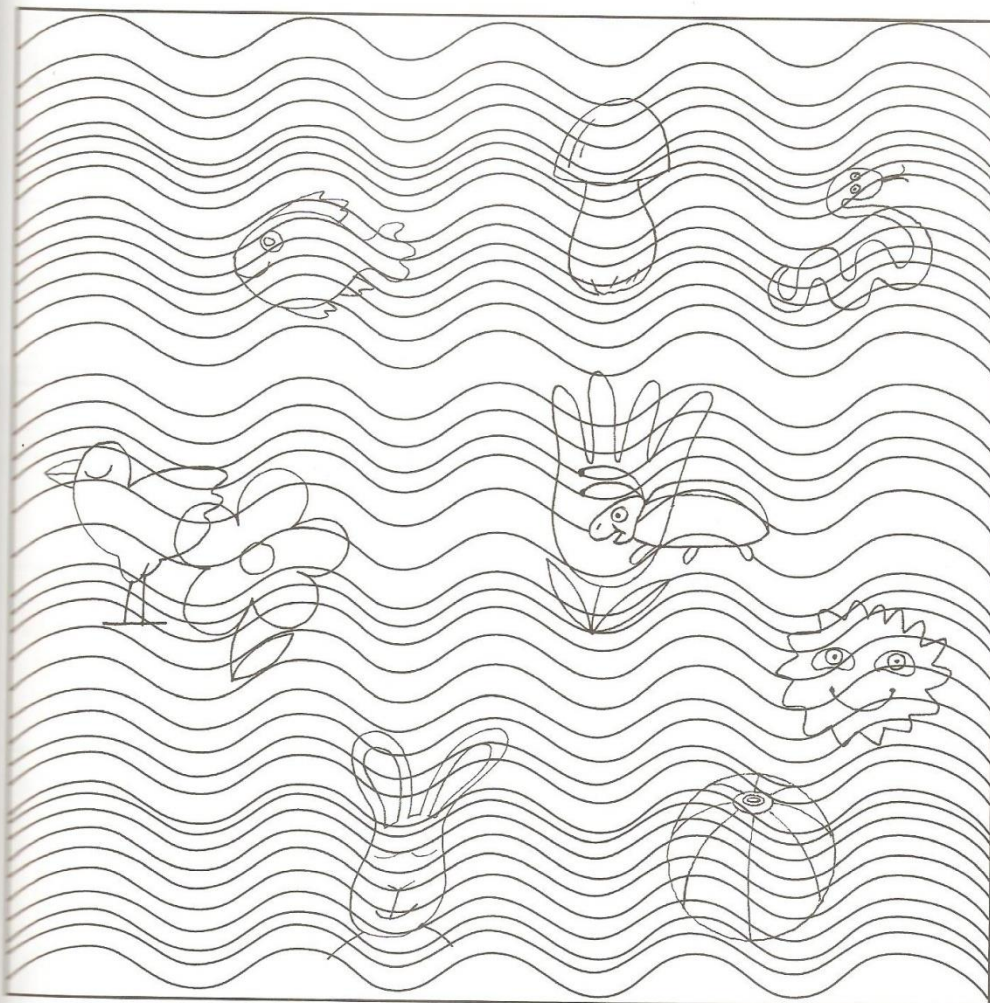
	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Vnímání času			
Seřadí obrázky dle posloupnosti děje	7	3	0

	zvládá	zvládá s dopomocí	nezvládá
Tělesný vývoj			
Skok snožmo	10	0	0
skok po jedné noze	10	0	0
hod na cíl	10	0	0
Plynulost pohybů	8	0	2
Koordinace	8	0	2

Příloha č. 4: Vyhledávání figury a pozadí

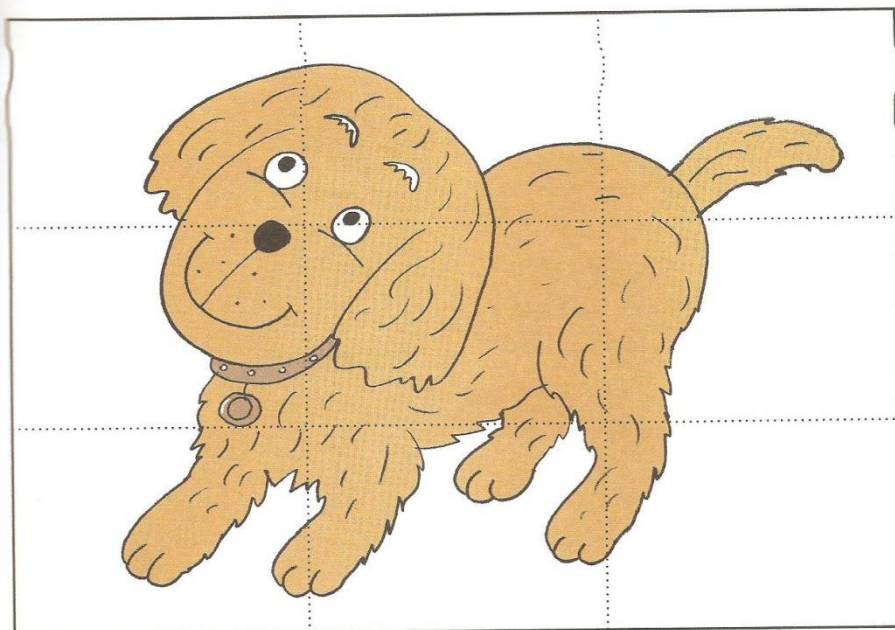
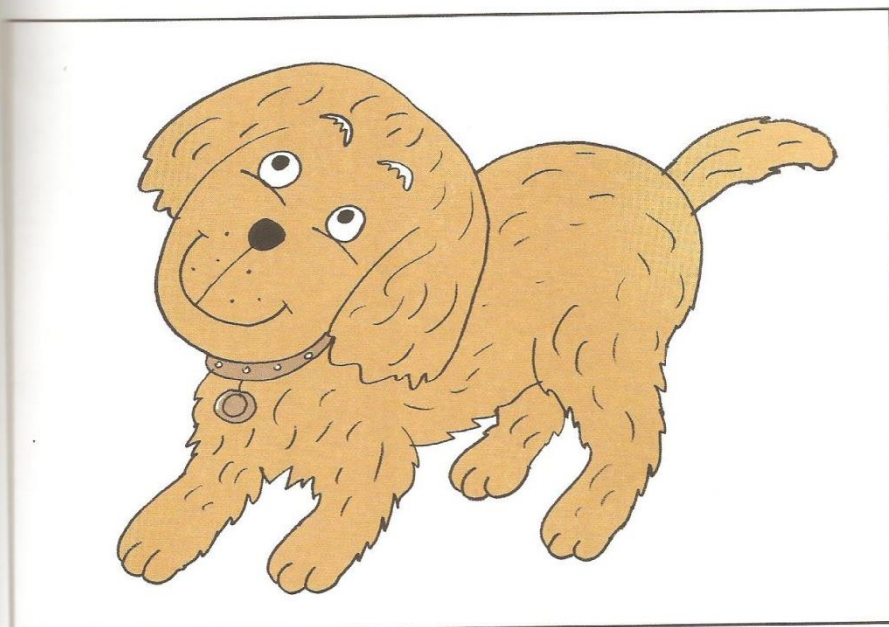
Z3: Vyhledá tvar na pozadí

Příloha č. 5 : Skládání obrázků z částí

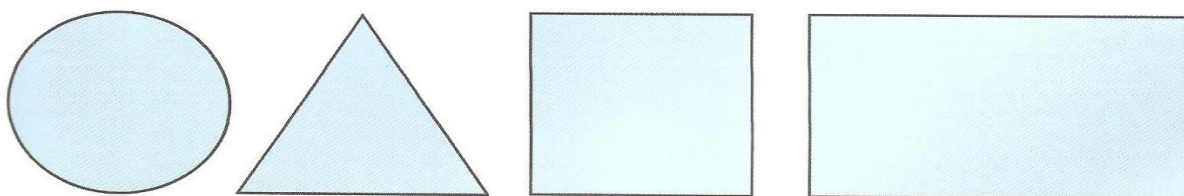
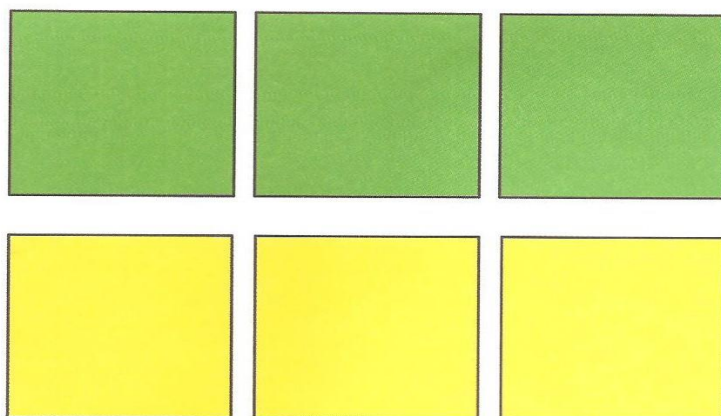
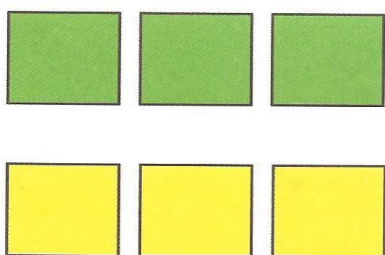
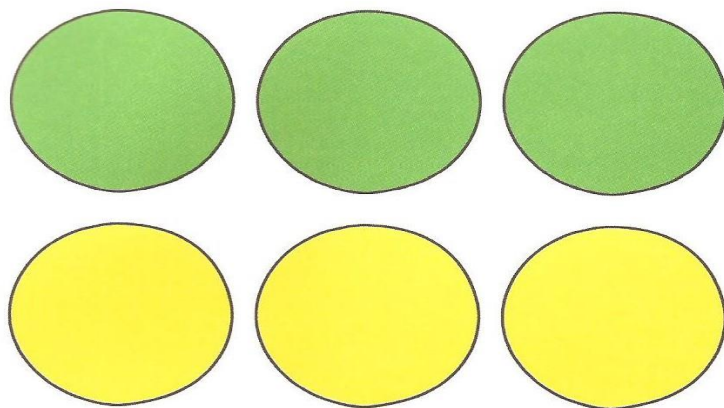
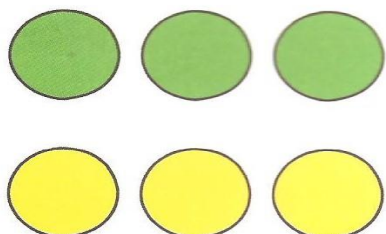
ZZ: Poskládá obrázek z několika částí ✂

Příloha č. 6: Geometrické tvary

M8, 12: Třídění podle tří kritérií (malé žluté kruhy). Tvary, pojmenování tvarů

Příloha č. 7: Jiráskův orientační test školní zralosti

Zkus to abkreslit

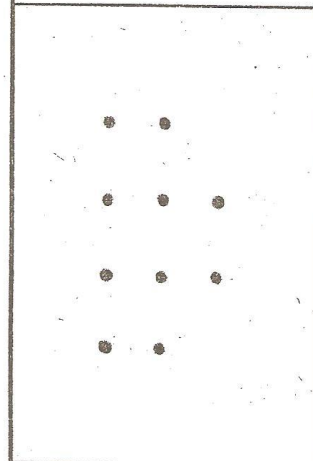
levou rukou

	<i>Isa in ny.</i>	
--	-------------------	--

pravou rukou

a teď tyhle puntíky

levou rukou

		
--	---	--

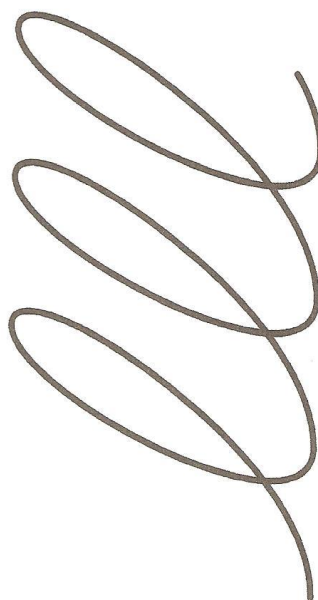
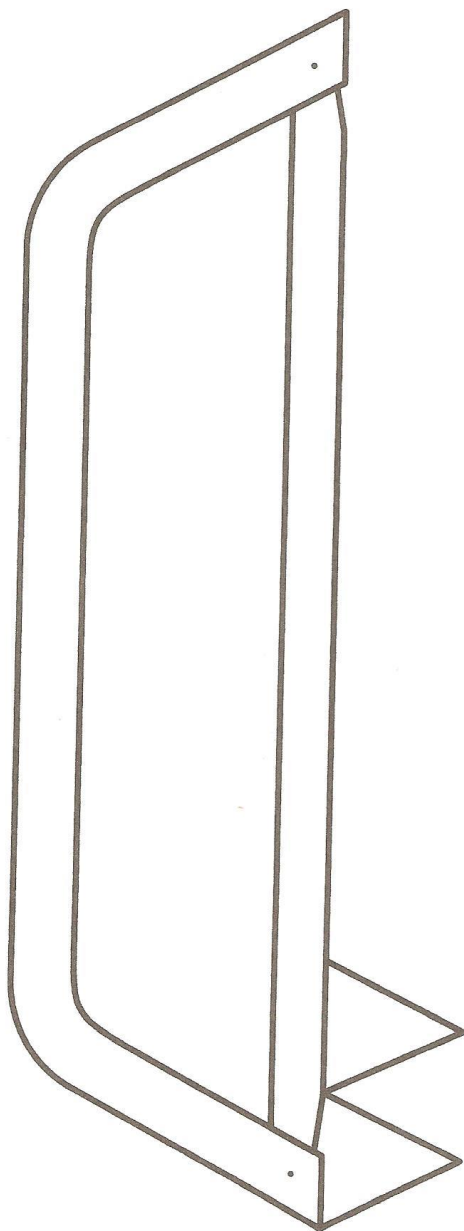
pravou rukou

Doc. PhDr. Jaroslav Jirásek, CSc.: Orientační test školní zralosti - varianta 1973a

Příloha 8: Grafomotorické prvky

G5,6: Grafomotorické prvky

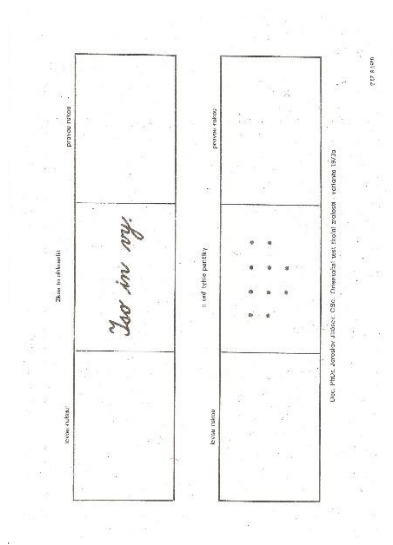
Příloha 9 : Vnímání času-posloupnost děje

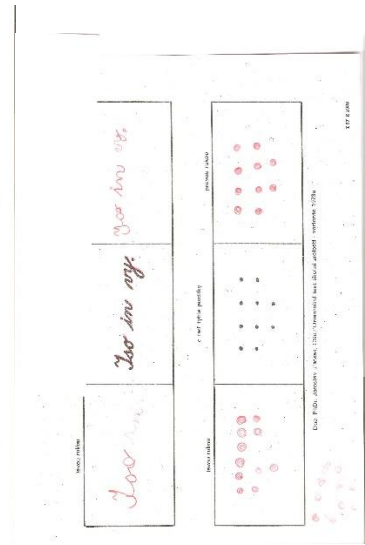
Příloha 10: Pomůcky k prostorovému vnímání

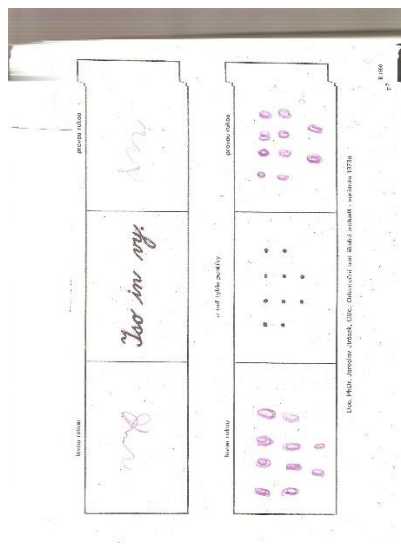
Příloha 11: Jiráskův orientační test školní zralosti

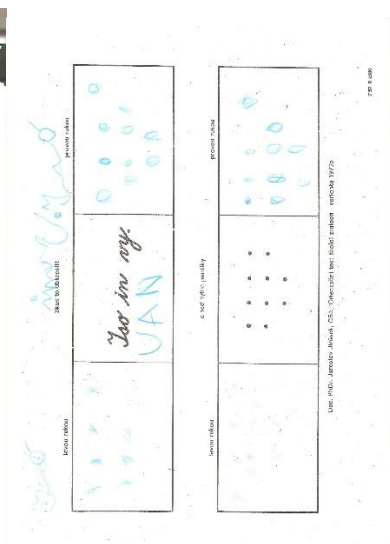
Dívka 2

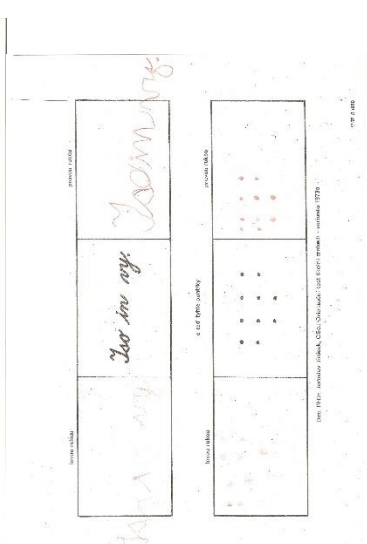
Chlapec 3

Dívka 3

Chlapec 4

Dívka 4

První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000
První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000

0 - tři (tři) jednotky
0 - dva (dvě) jednotky

První úloha: První, Číslo, Umístění (kolikrát) -> 0 je 10 1000

100 000

Chlapec 2

První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000
První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000

0 - tři (tři) jednotky
0 - dva (dvě) jednotky

První úloha: První, Číslo, Umístění (kolikrát) -> 0 je 10 1000

100 000

Chlapec 5

První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000
První úloha	První úloha	První úloha
	Zero in my	0000

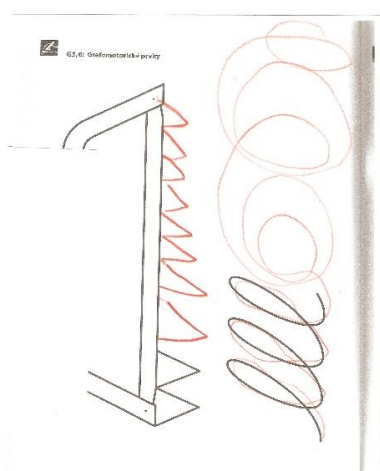
0 - tři (tři) jednotky
0 - dva (dvě) jednotky

První úloha: První, Číslo, Umístění (kolikrát) -> 0 je 10 1000

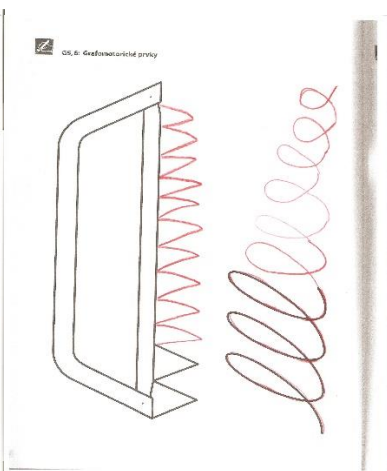
100 000

Dívka 1

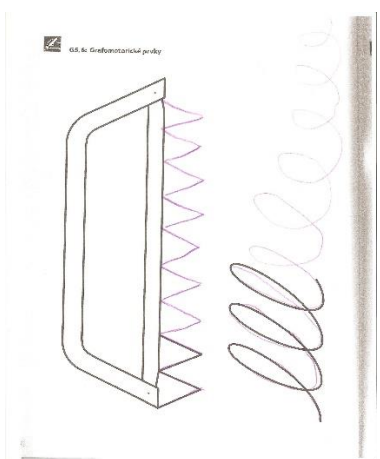
Příloha 12: Grafomotorické cviky: zuby pily, horní smyčka

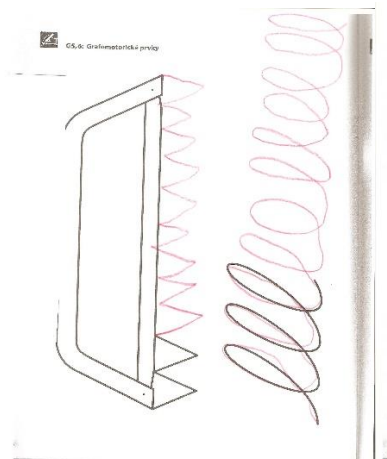
Dívka 2

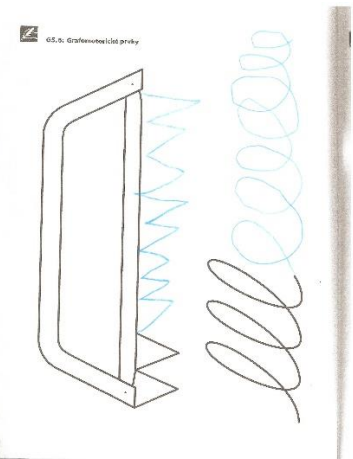
Chlapec 3

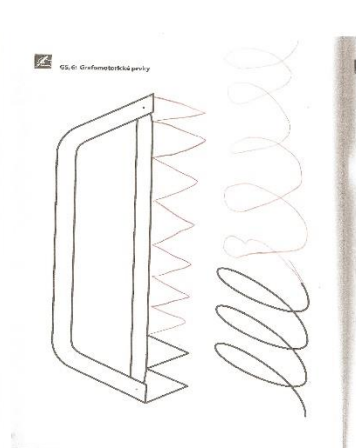
Dívka 3

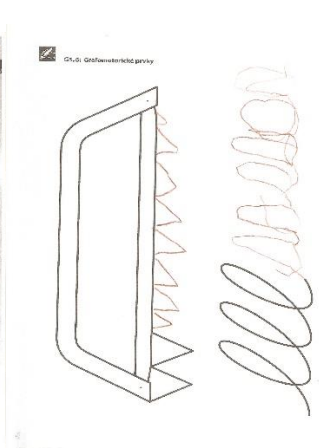
Chlapec 1

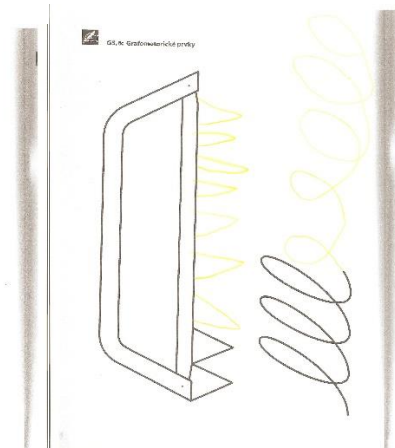
Chlapec 4

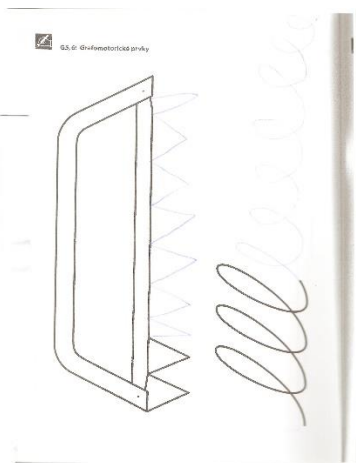
Dívka 4

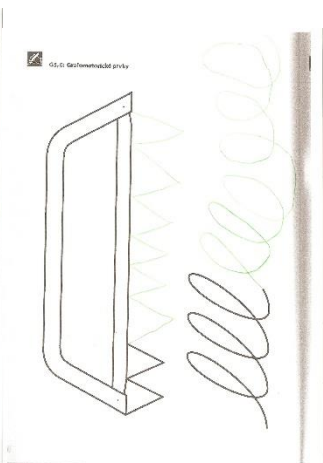
Chlapec 2

Chlapec 6

Chlapec 5

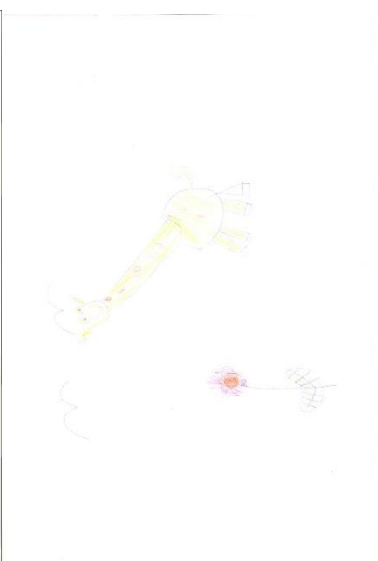

Dívka 1

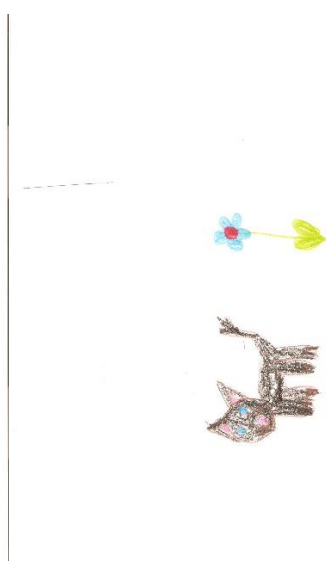
Příloha 13: Obrázky k diagnostice kresby

Dívka 2

Chlapec 5

Dívka 1

Chlapec 2

Dívka 3

Chlapec 1

Chlapec 3

Chlapec 6

Chlapec 4

Dívka 4

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Michaela Vráblíková
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Prof. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky
Název v angličtině:	Readiness of children for beginning compulsory of schooling
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá problematikou připravenosti dítěte k zahájení školní docházky. Teoretické části je věnováno pět kapitol. V první z nich se zabývám předškolní výchovou v kontextu platné legislativy, rámcovým vzdělávacím programem, popisuji osobnost dítěte předškolního věku v oblasti motorického, kognitivního, řečového, emocionálně-sociálního vývoje a hry. Ve druhé kapitole se věnuji školní připravenosti a školní zralosti. Přípravou dítěte na vstup do školy se zabývám ve třetí kapitole. Ve čtvrté kapitole se zabývám školní nezralostí a nepřipraveností na zahájení školní docházky, odkladem povinné školní docházky a přípravnými třídami. Poslední kapitola teoretické části pojednává o pedagogické diagnostice předškolního dítěte. V empirické části analyzuji dílčí oblasti, které jsou důležité pro připravenost dětí na zahájení školní docházky.</p>

Klíčová slova:	Školní připravenost, školní zralost, pedagogická diagnostika, předškolní věk, školní docházka
Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with the issue of the child's readiness to start schooling. The theoretical part consists of five chapters. In the first one, I deal with preschool education in the context of valid legislation, a framework educational program, furthermore I describe the personality of a pre-school child in motoric, cognitive, speech, emotional and social development and games. In the second chapter, I deal with school preparedness and school maturity. The third chapter is devoted to preparing the child to enter school. The fourth chapter deals with school immaturity and unreadiness to start schooling, postponing compulsory schooling, and preparatory classes. The last chapter of the theoretical part describes pedagogical diagnostics of a pre-school child. In the empirical section, I analyse partial areas that are important for the children's readiness to start schooling.
Klíčová slova v angličtině:	School readiness, school maturity, pedagogical diagnostics, preschool age, schooling
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Průvodní dopis</p> <p>Příloha č. 2: Otázky zaměřené na osobní a rodinnou anamnézu dítěte</p> <p>Příloha č. 3: Záznamový arch dílčích oblastí</p> <p>Příloha č. 4: Vyhledávání figury a pozadí</p> <p>Příloha č. 5 : Skládání obrázků z částí</p>

	<p>Příloha č. 6: Geometrické tvary</p> <p>Příloha č. 7: Jiráskův orientační test školní zralosti</p> <p>Příloha 8: Grafomotorické prvky</p> <p>Příloha 9: Obrázky k vnímání času, posloupnost děje</p> <p>Příloha 10: Pomůcky k prostorovému vnímání</p> <p>Příloha 11: Jiráskův orientační test školní zralosti diagnostiky</p> <p>Příloha 12: Grafomotorické cviky: zuby pily, horní smyčka</p> <p>Příloha 13: Obrázky k diagnostice kresby</p>
Rozsah práce:	84 s.
Jazyk práce:	Český jazyk